

บทที่ 4

ผลการวิจัย

1. การศึกษาคุณสมบัติทางเคมีกายภาพของข้าวกล้อง

ตัวอย่างข้าวกล้องขนาดเต็มเมล็ด จำนวน 60 ตัวอย่าง ที่นำมาศึกษาเป็นข้าวที่มีขนาดเมล็ดยาวประกอบด้วยข้าวหอมมะลิ ข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสต่ำ ข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสปานกลาง และข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสสูง การศึกษาคุณสมบัติทางด้านเคมีกายภาพของข้าวกล้องที่สำคัญ ได้แก่ ปริมาณแอมิโลส ปริมาณโปรตีน ค่าความคงตัวของเจล ค่าการสลายเมล็ดข้าวในน้ำ และคุณสมบัติด้านความเหนียว ซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญที่สามารถนำมาใช้ในการสร้างสมการทำนายค่าคุณภาพทางด้านเคมี และแบ่งกลุ่มข้าวกล้องหอมมะลิออกจากข้าวกล้องกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่ข้าวหอมมะลิ ตามลำดับ

1.1 ปริมาณโปรตีน

ปริมาณโปรตีนในข้าวแต่ละพันธุ์จะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม วิธีการเพาะปลูก พันธุ์ข้าว และฤดูกาลเพาะปลูก เป็นต้น (Patrick & Hoskins, 1974, pp. 84-95) ในการวิจัยนี้ตัวอย่างที่นำมาใช้ในการทดลองมีปริมาณโปรตีนอยู่ในช่วง $5.27 \pm 0.02\%$ ถึง $9.06 \pm 0.08\%$ แสดงดังตารางที่ 4.1 โดยข้าวพันธุ์สุพรรณบุรี 60 และข้าวพันธุ์ปทุมธานี 1 มีปริมาณโปรตีนสูงที่สุด และข้าวพันธุ์ชัยนาท 2 มีปริมาณโปรตีนน้อยที่สุด ซึ่งปริมาณโปรตีนในข้าวตัวอย่างที่แตกต่างกันมีสาเหตุมาจากปัจจัยดังกล่าวข้างต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีการเพาะปลูก Bahamaniar & Ranjbar (2007) พบว่าการใส่ปุ๋ยไนโตรเจนในช่วงที่ข้าวออกดอกจะมีผลทำให้ปริมาณโปรตีนในข้าวเพิ่มขึ้น

นอกจากนี้ Gomez & Veskosit (1973) พบว่าข้าวพันธุ์เดียวเมื่อนำมาปลูกที่ประเทศไทยและฟิลิปปินส์จะมีองค์ประกอบทางเคมี ได้แก่ ปริมาณโปรตีน ไชมัน แก้ว เส้นใย (Fiber) และคาร์โบไฮเดรตแตกต่างกันสูงมาก อย่างไรก็ตามผลการทดลองที่ได้สอดคล้องกับ Marshall & Wadsworth (1994) ที่รายงานว่าข้าวจะมีปริมาณโปรตีนประมาณ 7.3-8.3% ของน้ำหนักตัวอย่าง โปรตีนจะทำหน้าที่ขัดขวางการซึมผ่านของน้ำเข้าไปในเมล็ดข้าว อีกทั้งข้าวที่มีปริมาณโปรตีนสูงจะมีผลทำให้ลักษณะเนื้อสัมผัสของข้าวสุกและอุณหภูมิการเกิดเจลเลติไนเซชันเพิ่มสูงขึ้น

1.2 ปริมาณแอมิโลส

ตารางที่ 4.1 ว่าข้าวในกลุ่มปริมาณแอมิโลสสูง ได้แก่ข้าวพันธุ์ชัยนาท 2 พันธุ์ปทุมธานี 60 พันธุ์เหลืองประทิว 123 พันธุ์พิษณุโลก 2 และพันธุ์ชัยนาท 1 มีปริมาณแอมิโลสสูงที่สุด รองลงมาคือข้าวกลุ่มปริมาณแอมิโลสปานกลาง ข้าวกลุ่มปริมาณแอมิโลสต่ำ และกลุ่มข้าวหอมมะลิ ตามลำดับ ความแตกต่างของปริมาณแอมิโลสในข้าวแต่ละพันธุ์ขึ้นอยู่กับปริมาณสตาร์ช (Starch content) Navaserartavisootr (2004) พบว่าปริมาณสตาร์ชของกลุ่มพันธุ์ข้าวหอม (Aromatic rices) จะมีปริมาณต่ำกว่าข้าวกลุ่มที่ไม่ใช่ข้าวหอม (Non-aromatic rices) นอกจากนี้ยังพบว่าข้าวหอมมะลิมียปริมาณแอมิโลสไม่แตกต่างกับข้าวกลุ่มปริมาณแอมิโลสต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ยกเว้นข้าวพันธุ์หอมคลองหลวง เนื่องจากข้าวหอมมะลิจัดเป็นข้าวที่อยู่ในกลุ่มข้าวที่มีปริมาณแอมิโลสต่ำนั่นเอง (งามชื่น คงเสรี, 2539, หน้า 241-259) Hu-lin, You-zhang, Xiao-e, Ying & Chung-yong (2007, pp. 289-294) ยังพบว่าการใช้ปุ๋ยไนโตรเจนจะทำให้ปริมาณแอมิโลสในเมล็ดข้าวลดลงแต่จะส่งผลให้ค่าความคงตัวของเจลเพิ่มขึ้นอีกด้วย ปริมาณแอมิโลสของข้าวแต่ละพันธุ์ที่วิเคราะห์ได้สอดคล้องกับ Juliano (1993) และงามชื่น คงเสรี (2539) ที่แบ่งกลุ่มข้าวตามปริมาณแอมิโลสเป็น 5 กลุ่ม คือ ข้าวเหนียว ข้าวเจ้าแอมิโลสต่ำมาก ข้าวเจ้าแอมิโลสต่ำ ข้าวเจ้าแอมิโลสปานกลาง และข้าวเจ้าแอมิโลสสูง (แสดงดังตารางที่ 2.3)

นอกจากนี้เมื่อทำการเปรียบเทียบการแบ่งกลุ่มตาม Juliano (1993) และงามชื่น คงเสรี (2539) กับผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 4.1 พบว่าข้าวทั้ง 60 ตัวอย่าง สามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ ข้าวกลุ่มปริมาณแอมิโลสต่ำ ประกอบด้วยข้าวหอมมะลิ (ข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 และพันธุ์กข 15) พันธุ์หอมคลองหลวง พันธุ์ปทุมธานี 1 พันธุ์พิษณุโลก 1 ข้าวกลุ่มแอมิโลสปานกลาง ประกอบด้วยข้าวพันธุ์สุพรรณบุรี 2 พันธุ์สุพรรณบุรี 60 และข้าวกลุ่มปริมาณแอมิโลสสูง ประกอบด้วยข้าวพันธุ์ชัยนาท 1 พันธุ์ชัยนาท 2 พันธุ์เหลืองประทิว 123 พันธุ์พิษณุโลก 2 และพันธุ์ปทุมธานี 60

1.3 ค่าความคงตัวของเจล

ค่าความคงตัวของเจลเป็นคุณสมบัติทางเคมีกายภาพสำคัญ สามารถจำแนกความแตกต่างลักษณะเนื้อสัมผัสของข้าวสุกที่มีปริมาณแอมิโลสใกล้เคียงกันได้ เนื่องจากเจลแข็งของข้าวแต่ละพันธุ์มีอัตราการคืนตัวไม่เท่ากัน ส่งผลให้เจลแข็งมีความแข็งและอ่อนแตกต่างกัน อธิบายได้ว่าเจลแข็งที่แข็งจะให้ลักษณะเนื้อสัมผัสของข้าวสุกแข็ง ร่วน ในขณะที่เจลอ่อนจะทำให้ข้าวสุกมีลักษณะเนื้อสัมผัสนุ่ม เหนียว (Blakeney, 1979, pp. 343-353) เมื่อพิจารณาจากตารางที่ 4.1 พบว่าข้าวหอมมะลิ (ข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105) และข้าวกลุ่มปริมาณแอมิโลสต่ำ

(ข้าวพันธุ์ปทุมธานี 1) มีค่าความคงตัวของเจลสูงที่สุด รองลงมาคือข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสปานกลาง และข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสสูงตามลำดับ อย่างไรก็ตามข้าวหอมมะลิมีค่าความคงตัวของเจลไม่แตกต่างกับข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p>0.05$) เนื่องจากจัดอยู่ในกลุ่มข้าวปริมาณแอมิโลสต่ำ นอกจากนี้จากตารางที่ 4.1 ยังพบว่าข้าวพันธุ์ชัยนาท 1 ซึ่งเป็นข้าวที่จัดอยู่ในกลุ่มข้าวที่มีปริมาณแอมิโลสสูง แต่มีค่าความคงตัวของเจลไม่แตกต่างกับข้าวหอมมะลิและข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสต่ำ งามชื่น คงเสรี (2539) และ Cheaupun, Wongpiyachon & Kongseree (2005) อธิบายว่าการที่ข้าวพันธุ์ชัยนาท 1 มีค่าความคงตัวของเจลสูงอาจมีสาเหตุมาจากลักษณะเฉพาะของข้าวพันธุ์ชัยนาท 1 ที่มีอายุการเก็บรักษาไม่เกิน 4 เดือน จะมีค่าความคงตัวของเจลนุ่มปานกลาง

จากผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 4.1 พบว่าสามารถแบ่งกลุ่มข้าวตามค่าความคงตัวของเจลตามวิธีของ Cagampang, Perez & Juliano (1973) ได้ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มข้าวเจลนุ่ม (ระยะทางที่แป้งสุกไหล 61-100 มิลลิเมตร) ได้แก่ ข้าวหอมมะลิและข้าวกลุ่มปริมาณแอมิโลสต่ำ กลุ่มข้าวเจลนุ่มปานกลาง (ระยะทางที่แป้งสุกไหล 41-60 มิลลิเมตร) ได้แก่ ข้าวกลุ่มปริมาณแอมิโลสปานกลาง และกลุ่มข้าวเจลแข็ง (ระยะทางที่แป้งสุกไหล 26-40 มิลลิเมตร) ได้แก่ ข้าวกลุ่มปริมาณแอมิโลสสูง ตามลำดับ

1.4 ค่าการสลายเมล็ดข้าวในสารละลายต่าง

ค่าการสลายเมล็ดข้าวในสารละลายต่างมีความสำคัญต่อคุณภาพด้านการหุงต้มและแปรรูปข้าว เนื่องจากสามารถใช้ประเมินอุณหภูมิการเกิดเจลาติโนเซชันของสตาร์ชข้าวทางอ้อม (Delwiche, McKenzie & Webb, 1996, pp. 257-263) ค่าการสลายเมล็ดข้าวในสารละลายต่าง แสดงดังตารางที่ 4.1 พบว่าข้าวหอมมะลิมีค่าการสลายเมล็ดข้าวในสารละลายต่างอยู่ระดับ 7.00 หมายถึงเมล็ดข้าวสลายตัวทั้งเมล็ดและมีลักษณะเป็นเมือกใส ซึ่งไม่แตกต่างกับค่าการสลายเมล็ดข้าวในสารละลายต่างของข้าวกลุ่มปริมาณแอมิโลสต่ำ ($p>0.05$) ยกเว้นข้าวพันธุ์พิษณุโลก 1 ซึ่งมีค่าการสลายเมล็ดข้าวในสารละลายต่างอยู่ในระดับ 5.00 และไม่แตกต่างกับข้าวพันธุ์สุพรรณบุรี 2 ($p>0.05$) ที่จัดอยู่ในกลุ่มข้าวปริมาณแอมิโลสปานกลาง ในขณะที่ข้าวกลุ่มปริมาณแอมิโลสสูงจะมีค่าการสลายเมล็ดข้าวในสารละลายต่างต่ำที่สุด โดยอยู่ในระดับ 1.00-2.00 ซึ่งหมายถึงเมล็ดข้าวไม่เปลี่ยนแปลงถึงพองตัวเล็กน้อย ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวสอดคล้องกับการแบ่งกลุ่มข้าวตามลักษณะการสลายตัวของเมล็ดข้าวในต่างของ Little, Hilder & Dawson (1958) ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ข้าวที่มีอุณหภูมิการเกิดเจลาติโนเซชันต่ำ (ระดับการสลายของเมล็ดข้าวในสารละลายต่าง 6-7) ข้าวที่มีอุณหภูมิการเกิดเจลาติโนเซชันปานกลาง (ระดับการ

ตารางที่ 4.1 ปริมาณโปรตีน ปริมาณแอมิโลส ค่าความคงตัวของเจล และค่าการสลายเมล็ดข้าวในต่างของตัวอย่างข้าวกล้อง

กลุ่ม/พันธุ์ข้าว	ปริมาณโปรตีน (%)	ปริมาณแอมิโลส (%)	ค่าความคงตัวของเจล (มม.)	ค่าการสลายเมล็ดข้าวในสารละลายต่าง
ข้าวหอมมะลิ ($n = 50$)				
1. ข้าวดอกมะลิ 105 ($n = 31$)	7.01 ± 0.71^{bc}	16.09 ± 1.12^{ef}	79.06 ± 4.16^a	7.00 ± 0.00^a
2. กข 15 ($n = 19$)	6.97 ± 0.83^{bc}	16.03 ± 1.46^{ef}	73.63 ± 5.76^{ab}	7.00 ± 0.00^a
ข้าวกลุ่มปริมาณแอมิโลสต่ำ ($n = 3$)				
1. หอมคลองหลวง ($n = 1$)	6.49 ± 0.01^c	18.25 ± 0.22^{cd}	71.50 ± 0.72^{ab}	7.00 ± 0.00^a
2. ปทุมธานี 1 ($n = 1$)	8.13 ± 0.03^{ab}	16.60 ± 1.11^{de}	77.50 ± 0.17^a	7.00 ± 0.00^a
3. พิษณุโลก 1 ($n = 1$)	6.92 ± 0.01^{bc}	14.35 ± 0.07^f	71.00 ± 1.04^{ab}	5.00 ± 0.00^b
ข้าวกลุ่มปริมาณแอมิโลสปานกลาง ($n = 2$)				
1. สุพรรณบุรี 2 ($n = 1$)	7.57 ± 0.02^{bc}	19.65 ± 0.50^c	59.50 ± 0.73^{cd}	5.00 ± 0.00^b
2. สุพรรณบุรี 60 ($n = 1$)	9.06 ± 0.08^a	22.45 ± 0.34^b	55.00 ± 1.45^d	4.00 ± 0.00^c
ข้าวกลุ่มปริมาณแอมิโลสสูง ($n = 5$)				
1. ชัยนาท 1 ($n = 1$)	7.52 ± 0.16^{bc}	26.60 ± 0.29^a	65.50 ± 0.58^{bc}	2.00 ± 0.00^d
2. ชัยนาท 2 ($n = 1$)	5.27 ± 0.02^d	28.65 ± 0.23^a	39.00 ± 1.14^e	1.00 ± 0.00^e
3. เหลืองประทิว 123 ($n = 1$)	6.85 ± 0.04^{bc}	27.25 ± 0.13^a	41.00 ± 1.24^e	1.00 ± 0.00^e
4. พิษณุโลก 2 ($n = 1$)	7.02 ± 0.13^{bc}	26.65 ± 0.26^a	41.25 ± 0.96^e	1.00 ± 0.00^e
5. ปทุมธานี 60 ($n = 1$)	6.94 ± 0.01^{bc}	28.55 ± 0.13^a	41.50 ± 1.00^e	1.00 ± 0.00^e

a,b,c ตัวอักษรที่ต่างกันในแนวตั้ง หมายถึง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

สลายของเมล็ดข้าวในสารละลายต่าง 4-5) และข้าวที่มีอุณหภูมิการเกิดเจลาตินในเซชันสูง (ระดับการสลายของเมล็ดข้าวในสารละลายต่าง 1-3) แสดงดังตารางที่ 2.5

Nishi, Nakamura, Tanaka & Satoh (2001) พบว่าระดับการสลายของเมล็ดข้าวในสารละลายต่างแต่ละพันธุ์ที่แตกต่างกันเป็นผลมาจากโครงสร้างของแอมิโลเพกทิน **Umamoto, Yano, Satoh & Shomura (2002)** พบว่าสตาร์ชข้าวที่มีองค์ประกอบของแอมิโลเพกทินสายสั้นสูงจะแตกตัวได้ง่ายกว่าสตาร์ชข้าวที่มีแอมิโลเพกทินสายยาวอยู่ในปริมาณที่สูง นอกจากนี้ **Nakamura, Sakurai, Inaba, Kimura, Iwasawa & Nagamine (2002)** ยังรายงานว่าปริมาณแอมิโลสไม่มีความสัมพันธ์กับค่าการสลายเมล็ดข้าวในสารละลายต่าง ซึ่งสอดคล้องกับ **Harushima, Yano, Shomura, Sato, Shimano, Kuboki, Yamamoto, Lin, Antonio, Parco, Kajiya, Huang, Yamamoto, Nagamura, Kurata, Khush & Sasaki (1998)** พบว่าในสตาร์ชข้าวจะมี **Amylopectin-synthesizing enzyme** ทำหน้าที่สังเคราะห์ยีนที่มีคุณลักษณะแตกต่างกัน ส่งผลให้คุณสมบัติทางเคมีกายภาพของสตาร์ชตลอดจนโครงสร้างของแอมิโลเพกทินในเมล็ดข้าวแตกต่างกันอีกด้วย ซึ่งความยาวของสายแอมิโลเพกทินนั้นมีผลต่อการแตกตัวของเมล็ดข้าวในสารละลายต่างอย่างมีนัยสำคัญ

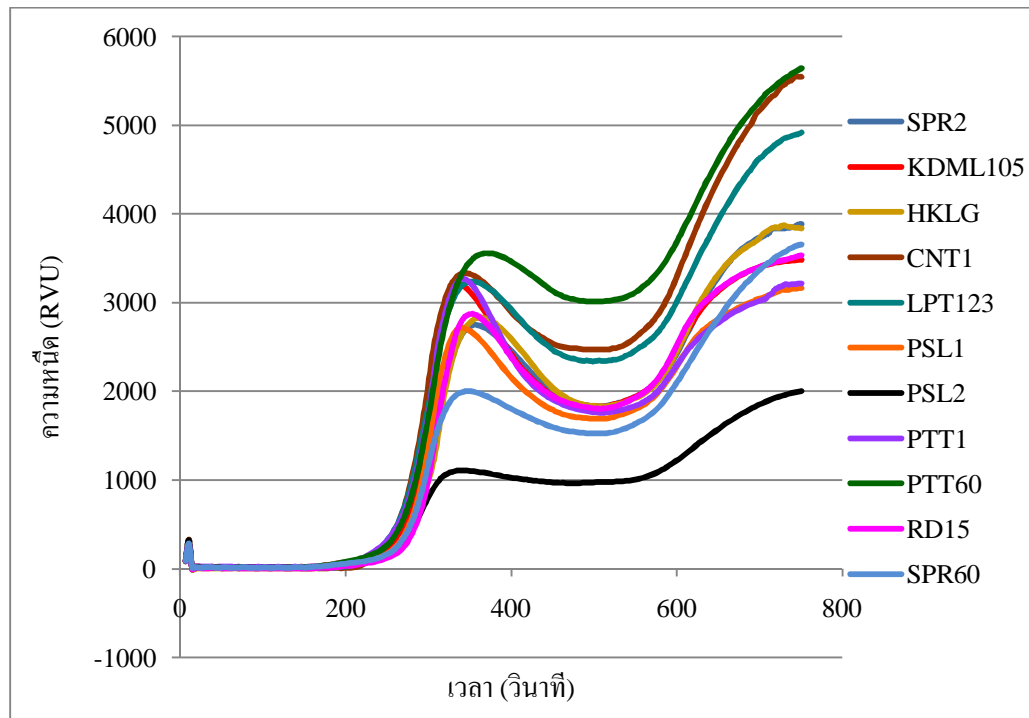
1.5 คุณสมบัติด้านความเหนียว

ความเหนียวของแป้งเป็นคุณสมบัติที่มีความสำคัญต่อการประเมินคุณลักษณะทางประสาทสัมผัสและการแปรรูปอาหารที่มีข้าวเป็นองค์ประกอบ (**Meadows & Barton II, 2002, pp. 563-566**) คุณสมบัติด้านความเหนียวแสดงดังตารางที่ 4.2 และภาพที่ 4.1

ตารางที่ 4.2 คุณสมบัติด้านความเหน็ดของข้าวกล้อง

กลุ่ม/พันธุ์ข้าว	ความเหน็ดสูงสุด (RVU)	การแตกตัวของแป้งสุก (RVU)	ความคงตัวของแป้งสุก (RVU)	ความเหน็ดสุดท้าย (RVU)	อุณหภูมิแป้งสุก (°C)	ความเหน็ดหลังการทำเย็น (RVU)
ข้าวหอมมะลิ (n = 50)						
1. ข้าวดอกมะลิ 105 (n = 31)	1,842 ± 11 ^b	1,103 ± 7 ^a	-763 ± 17 ^e	3,045 ± 14 ^e	84.46 ± 0.90 ^{de}	1,660 ± 9 ^e
2. กข 15 (n = 19)	1,753 ± 12 ^b	1,062 ± 6 ^{ab}	-595 ± 11 ^e	3,000 ± 28 ^e	84.84 ± 0.55 ^{cd}	1,612 ± 8 ^e
ข้าวกลุ่มปริมาณแอมิโลสต่ำ (n = 3)						
1. หอมคลองหลวง (n = 1)	2,180 ± 2 ^a	1,060 ± 1 ^{ab}	128 ± 3 ^d	3,165 ± 3 ^{de}	84.45 ± 0.50 ^{cd}	1,949 ± 2 ^d
2. ปทุมธานี 1 (n = 1)	2,073 ± 1 ^a	1,025 ± 2 ^{ab}	221 ± 1 ^d	3,436 ± 2 ^{bcd}	85.55 ± 0.19 ^{cd}	1,953 ± 2 ^d
3. พิษณุโลก 1 (n = 1)	2,036 ± 3 ^a	1,083 ± 4 ^{ab}	161 ± 2 ^d	3,236 ± 2 ^{cde}	88.50 ± 0.20 ^{ab}	1,869 ± 2 ^d
ข้าวกลุ่มปริมาณแอมิโลสปานกลาง (n = 2)						
1. สุพรรณบุรี 2 (n = 1)	1,247 ± 1 ^d	976 ± 4 ^b	932 ± 1 ^c	3,561 ± 1 ^{abc}	86.25 ± 0.23 ^c	2,145 ± 1 ^c
2. สุพรรณบุรี 60 (n = 1)	1,545 ± 3 ^c	967 ± 2 ^b	997 ± 2 ^c	3,546 ± 5 ^{abc}	88.30 ± 0.96 ^{ab}	2,146 ± 4 ^c
ข้าวกลุ่มปริมาณแอมิโลสสูง (n = 5)						
1. ชัยนาท 1 (n = 1)	1,038 ± 7 ^e	484 ± 3 ^c	1,036 ± 4 ^b	3,679 ± 4 ^{ab}	83.25 ± 0.17 ^e	2,465 ± 7 ^a
2. ชัยนาท 2 (n = 1)	934 ± 3 ^e	464 ± 5 ^c	1,464 ± 2 ^b	3,742 ± 1 ^{ab}	89.50 ± 0.57 ^a	2,313 ± 2 ^b
3. เหลืองประทิว 123 (n = 1)	958 ± 2 ^e	512 ± 2 ^c	1,887 ± 2 ^a	3,755 ± 2 ^{ab}	83.30 ± 0.11 ^e	2,444 ± 1 ^a
4. พิษณุโลก 2 (n = 1)	983 ± 4 ^e	417 ± 4 ^{cd}	1,401 ± 4 ^b	3,629 ± 17 ^{ab}	87.82 ± 1.65 ^b	2,311 ± 6 ^b
5. ปทุมธานี 60 (n = 1)	1,062 ± 2 ^e	334 ± 5 ^d	1,559 ± 2 ^b	3,856 ± 6 ^a	86.30 ± 0.29 ^c	2,442 ± 2 ^a

a,b,c ตัวอักษรที่ต่างกันในแนวตั้ง หมายถึง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

ภาพที่ 4.1 ลักษณะความชื้นของน้ำแป้งของข้าวพันธุ์ต่าง ๆ เมื่อวัดด้วยเครื่องวิเคราะห์ความชื้นอย่างรวดเร็ว

1.5.1 ความชื้นสูงสุด

ข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสต่ำ ได้แก่ ข้าวพันธุ์หอมคลองหลวง พันธุ์ปทุมธานี 1 และพันธุ์พิษณุโลก 1 มีค่าความชื้นสูงสุด รองลงมาคือ ข้าวหอมมะลิ ข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสปานกลาง และข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสสูง ตามลำดับ Meadows & Barton-II (2002) และ Patindol, Gu & Wang (2009) พบว่าปริมาณแอมิโลสมีผลต่อค่าความชื้นสูงสุดของแป้ง เนื่องจากโมเลกุลของแอมิโลสจะไปยับยั้งการพองตัวของเม็ดแป้งในระหว่างการให้ความร้อนแก่น้ำแป้งที่อุณหภูมิ 95°C จึงส่งผลให้ค่าความชื้นสูงสุดของข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสสูงต่ำกว่าข้าวกลุ่มปริมาณแอมิโลสปานกลาง และข้าวกลุ่มปริมาณแอมิโลสสูง ตามลำดับ

1.5.2 การแตกตัวของแป้งสุก

การแตกตัวของแป้งสุกเป็นผลต่างระหว่างความชื้นสูงสุดกับความชื้นที่คงที่ต่อการกวน ถ้าค่าการแตกตัวของแป้งสุกต่ำจะแสดงถึงจำนวนการแตกตัวของเม็ดแป้งต่ำด้วย (Park, Kim & Kim, 2001, pp. 151-156) ข้าวหอมมะลิมีค่าการแตกตัวของแป้งสุกไม่แตกต่างกับข้าวกลุ่มปริมาณแอมิโลสต่ำ ($p > 0.05$) แต่มีแนวโน้มสูงกว่าข้าวกลุ่มปริมาณแอมิโลสปานกลาง และข้าวกลุ่มแอมิโลสสูง ตามลำดับ ($p < 0.05$) โดย Meadows & Barton-II (2002) และ Patindol,

Gu & Wang (2009) พบว่าค่าการแตกตัวของแป้งสุกมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับสายโซ่ในโครงสร้างของแอมิโลเพกตินและมีความสัมพันธ์ในทางลบกับปริมาณแอมิโลส จึงมีผลทำให้ข้าวหอมมะลิและข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสต่ำซึ่งในเมล็ดแป้งประกอบด้วยแอมิโลสเพกตินสูงและปริมาณแอมิโลสต่ำจึงมีค่าการแตกตัวของแป้งสุกสูงกว่าข้าวในกลุ่มอื่น ๆ ดังผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 4.2

1.5.3 ค่าความคงตัวของแป้งสุก

ค่าความคงตัวของแป้งสุกเป็นค่าผลต่างระหว่างความหนืดสุดท้ายกับความหนืดสูงสุด ค่าความคงตัวของแป้งสุกจะแสดงถึงการเกิดรีโทรกราเดชันของสตาร์ชข้าว ซึ่งสามารถจำแนกความแตกต่างของข้าวที่มีปริมาณแอมิโลสแตกต่างกันได้ (Gravois & Webb, 1997, pp. 25-29) จากตารางที่ 4.2 และภาพที่ 4.1 พบว่าข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าวพันธุ์เหลืองประทิว 123 จะมีค่าความคงตัวของแป้งสุกสูงที่สุด รองลงมาคือ ข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสปานกลาง ข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสต่ำ และข้าวหอมมะลิ ตามลำดับ นอกจากนี้จากตารางที่ 4.2 ยังพบว่าข้าวหอมมะลิมีค่าความคงตัวของแป้งสุกต่ำกว่าข้าวกลุ่มที่มีปริมาณต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ดังนั้น จึงมีความเป็นไปได้ในการแบ่งกลุ่มข้าวหอมมะลิออกจากข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสต่ำโดยพิจารณาจากค่าความคงตัวของแป้งสุก

1.5.4 ค่าความหนืดสุดท้าย

ค่าความหนืดสุดท้าย เป็นคุณสมบัติที่สำคัญของความหนืดของแป้งนิยมใช้ในการอธิบายลักษณะของผลิตภัณฑ์ที่ความหนืดจะเกิดขึ้นหลังการหุงต้มและทำให้เย็น (อรอนงค์ นัยวิกุล, 2544, หน้า 3-4) จากตารางที่ 4.2 และภาพที่ 4.1 จะพบว่าค่าความหนืดสุดท้ายจะมีลักษณะคล้ายกับค่าความคงตัวของแป้งสุก กล่าวคือค่าความหนืดสุดท้ายมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นขึ้นอยู่กับปริมาณแอมิโลสในข้าว จึงส่งผลให้ข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสสูงมีค่าความหนืดสุดท้ายสูงกว่าข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสปานกลาง ข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสต่ำ และข้าวหอมมะลิ ตามลำดับ ($p < 0.05$) แต่ค่าความหนืดสุดท้ายของข้าวหอมมะลิไม่แตกต่างกับข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสต่ำ ($p > 0.05$)

1.5.5 อุณหภูมิแป้งสุก

อุณหภูมิแป้งสุก เป็นอุณหภูมิที่แสดงถึงเมล็ดสตาร์ชเริ่มพองตัวและเกิดกระบวนการเจลลิตีในเซชัน ทำให้ความหนืดของน้ำแป้งเพิ่มสูงขึ้น (Perdon, Siebenmorgen, Mauromoustakos, Griffin & Johnson, 2001, pp. 205-209) อุณหภูมิแป้งสุกของตัวอย่างข้าวอยู่

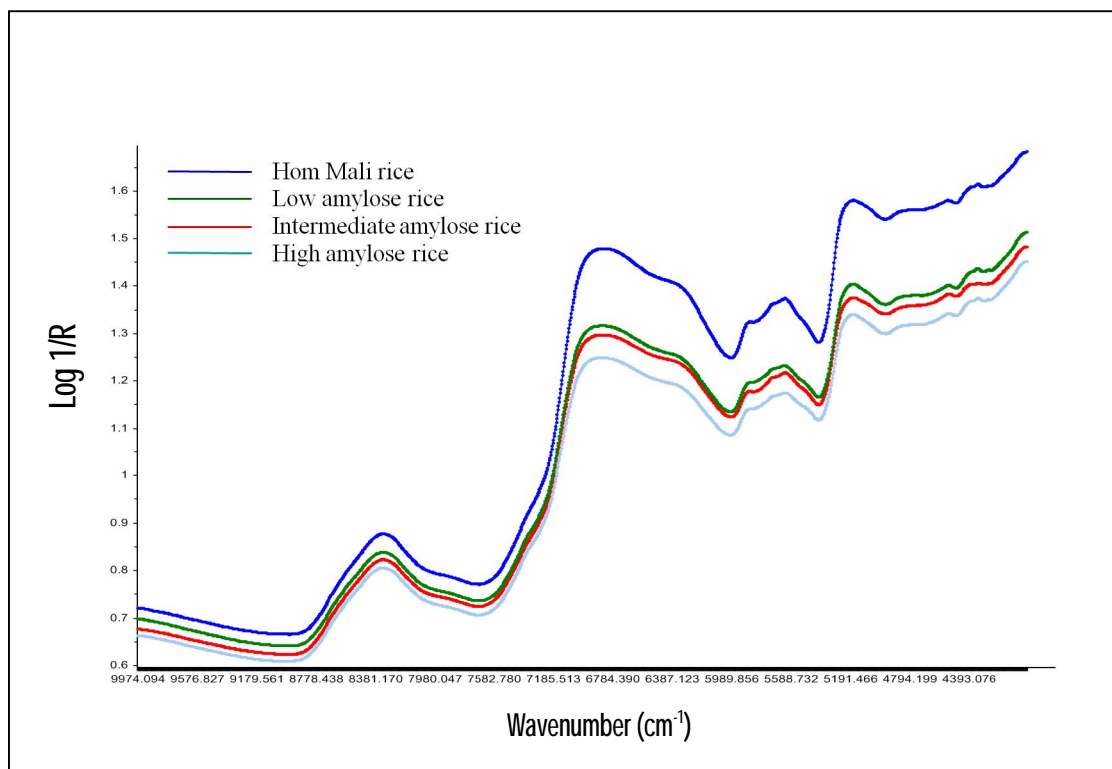
ในช่วง $89.50 \pm 0.57^{\circ}\text{C}$ ถึง $83.25 \pm 0.17^{\circ}\text{C}$ อุณหภูมิแข็งสุกของข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสสูงมีแนวโน้มสูงกว่าตัวอย่างข้าวกลุ่มอื่น ๆ ยกเว้นข้าวพันธุ์ชัชยนาท 1 และข้าวพันธุ์เหลืองประทิว 123

1.5.6 ความเหน็ดหลังการทำเย็น

ค่าความเหน็ดหลังการทำเย็นของข้าวพันธุ์ต่าง ๆ แสดงดังตารางที่ 4.2 และภาพที่ 4.1 โดยพบว่าข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสสูงมีค่าความเหน็ดหลังการทำเย็นสูงที่สุด รองลงมาคือ ข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสปานกลาง ข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสต่ำ และข้าวหอมมะลิ ตามลำดับ ($p < 0.05$) และยังพบว่าข้าวหอมมะลิมีค่าความเหน็ดหลังการทำเย็นแตกต่างกับข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสต่ำ ($p < 0.05$) ดังนั้น ค่าความเหน็ดหลังการทำเย็นจึงเป็นพารามิเตอร์หนึ่งที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจำแนกข้าวหอมมะลิออกจากข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสต่ำได้

2. การวัดค่าการดูดกลืนแสงของข้าวกล้องขนาดเต็มเมล็ดด้วยเครื่องสเปกโตรสโคปีอินฟราเรดย่านใกล้

การวัดค่าการดูดกลืนแสงของข้าวกล้องขนาดเต็มเมล็ดด้วยเครื่องสเปกโตรสโคปีอินฟราเรดย่านใกล้ ในช่วงจำนวนคลื่น $10,000-4,000 \text{ cm}^{-1}$ (1,100-2,500 นาโนเมตร) ลักษณะของสเปกตรัมเริ่มต้น (Original spectrum) ของข้าวกล้องหอมมะลิ ข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสต่ำ ข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสปานกลาง และข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสสูง แสดงดังภาพที่ 4.2 พบว่าลักษณะรูปแบบของสเปกตรัมข้าวกล้องหอมมะลิที่ได้จากการวัดด้วยเครื่องสเปกโตรสโคปีอินฟราเรดย่านใกล้มีค่าการดูดกลืนแสงหรือค่า $\log 1/R$ สูงกว่าข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสต่ำ กลุ่มข้าวที่มีปริมาณแอมิโลสปานกลาง และข้าวกลุ่มที่มีแอมิโลสสูง ตามลำดับ ซึ่ง Osborne, Martens, Thomson & Fearn (1993) รายงานว่าค่าการดูดกลืนแสงของสเปกตรัมที่แตกต่างกันอาจเนื่องมาจากองค์ประกอบภายในของข้าวแต่ละกลุ่มที่แตกต่างกัน

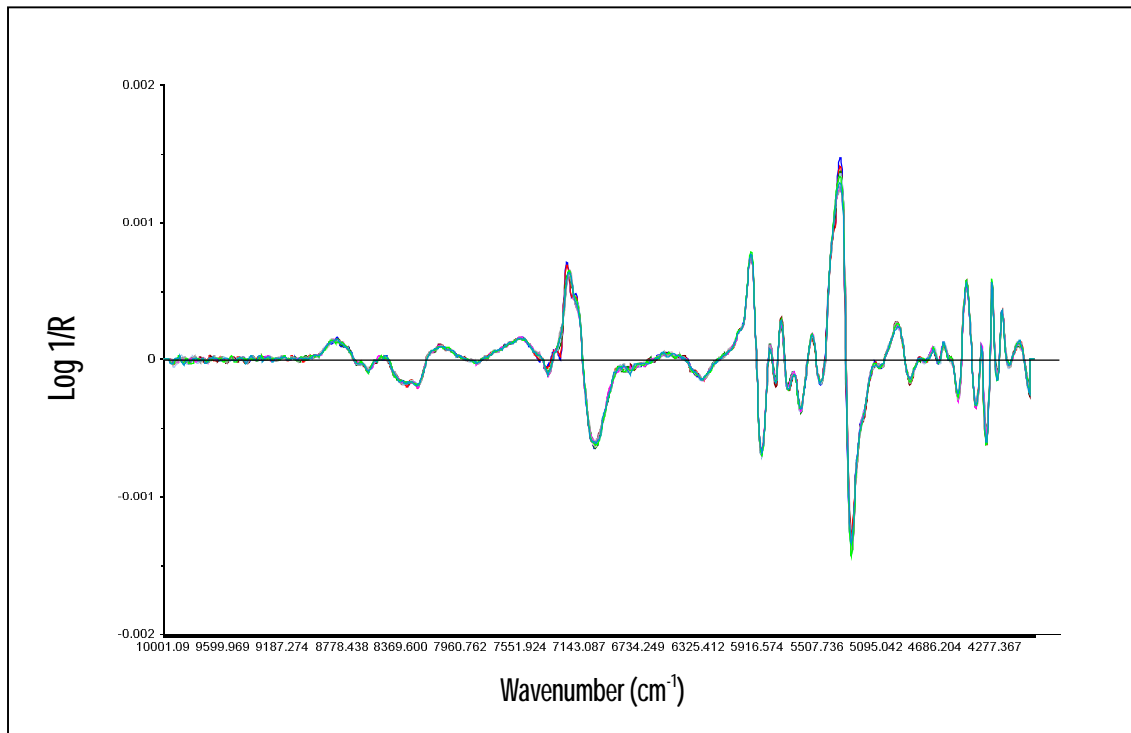
ภาพที่ 4.2 ลักษณะของสเปกตรัมเริ่มต้น (Original spectrum) ของข้าวกล้องขนาดเต็มเมล็ด กลุ่มข้าวหอมมะลิ ข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสต่ำ ข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสปานกลาง และข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสสูงที่ได้จากการวัดค่าด้วยเครื่องสเปกโตรสโคปีอินฟราเรดย่านใกล้ในช่วงจำนวนคลื่น $10,000-4,000 \text{ cm}^{-1}$

เมื่อพิจารณาจากภาพที่ 4.3 ลักษณะสเปกตรัมที่ได้ประกอบด้วยพีค (Peak) ที่แตกต่างกัน โดยพีคของน้ำพบที่จำนวนคลื่น $6,900 \text{ cm}^{-1}$ หรือช่วงความยาวคลื่น $1,450$ นาโนเมตร (The stretch of O-H molecular bonds, first overtone) และจำนวนคลื่น $5,150 \text{ cm}^{-1}$ หรือช่วงความยาวคลื่น $1,940$ นาโนเมตร (The stretch of O-H bonds and O-H deformations) (Workmand & Weyer, 2008, p. 239-262) พีคของโปรตีนที่วัดค่าการดูดกลืนแสงในรูปของกลุ่มเอไมด์ (Amides) และหมู่ฟังก์ชันของคาร์บอน-ไฮโดรเจน (C-H functional groups) พบที่ช่วงจำนวนคลื่น $6,667-6,536 \text{ cm}^{-1}$ หรือช่วงความยาวคลื่น $1,500-1,530$ นาโนเมตร (N-H stretching first overtone) $4,878-4,854 \text{ cm}^{-1}$ หรือช่วงความยาวคลื่น $2,050-2,060$ นาโนเมตร (N-H stretching combinations) $4,613-4,857 \text{ cm}^{-1}$ หรือช่วงความยาวคลื่น $2,168-2,180$ นาโนเมตร (N-H bend second overtone and C=O stretch/N-H in-plane bending/C-H stretch combination bands)

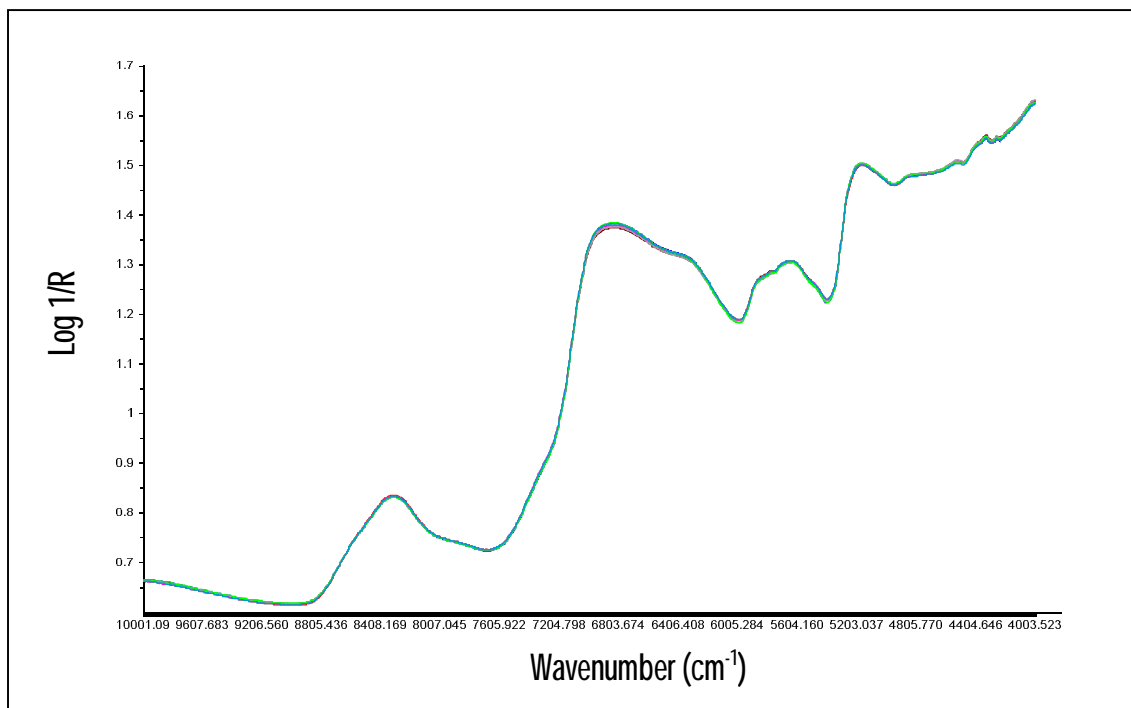
(Osborne, Martens, Thomson & Fearn, 1993, pp. 77-83; Workmand & Weyer, 2008, p. 239-262)

นอกจากนี้ลักษณะของสเปกตรัมเริ่มต้นยังแสดงพีคของสตาร์ซซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักของข้าว ประกอบด้วยหมู่ไฮดรอกซิล (O-H function groups) เป็นส่วนใหญ่ พบที่จำนวนคลื่น $5,102\text{ cm}^{-1}$ (1,960 นาโนเมตร) และ $4,761\text{ cm}^{-1}$ (2,100 นาโนเมตร) ซึ่งอยู่กับการสั่นแบบยืดของหมู่ไฮดรอกซิล (O-H stretching) การสั่นแบบงอของหมู่ไฮดรอกซิล (O-H bending) และการสั่นผลรวมแบบยืดของหมู่คาร์บอน-ออกซิเจน (C-O stretching combination) (Osborne, Martens, Thomson & Fearn, 1993, pp. 77-83; Workmand & Weyer, 2008, p. 239-262) นอกจากนี้ Parker (1983) พบว่าพีคของโมเลกุลแอมิโลสจะมีการสั่นแบบยืดของหมู่ CH_2 ที่จำนวนคลื่น $5,128\text{ cm}^{-1}$ (1,950 นาโนเมตร) $4,063\text{ cm}^{-1}$ (2,461 นาโนเมตร) และ $4,019\text{ cm}^{-1}$ (2,488 นาโนเมตร)

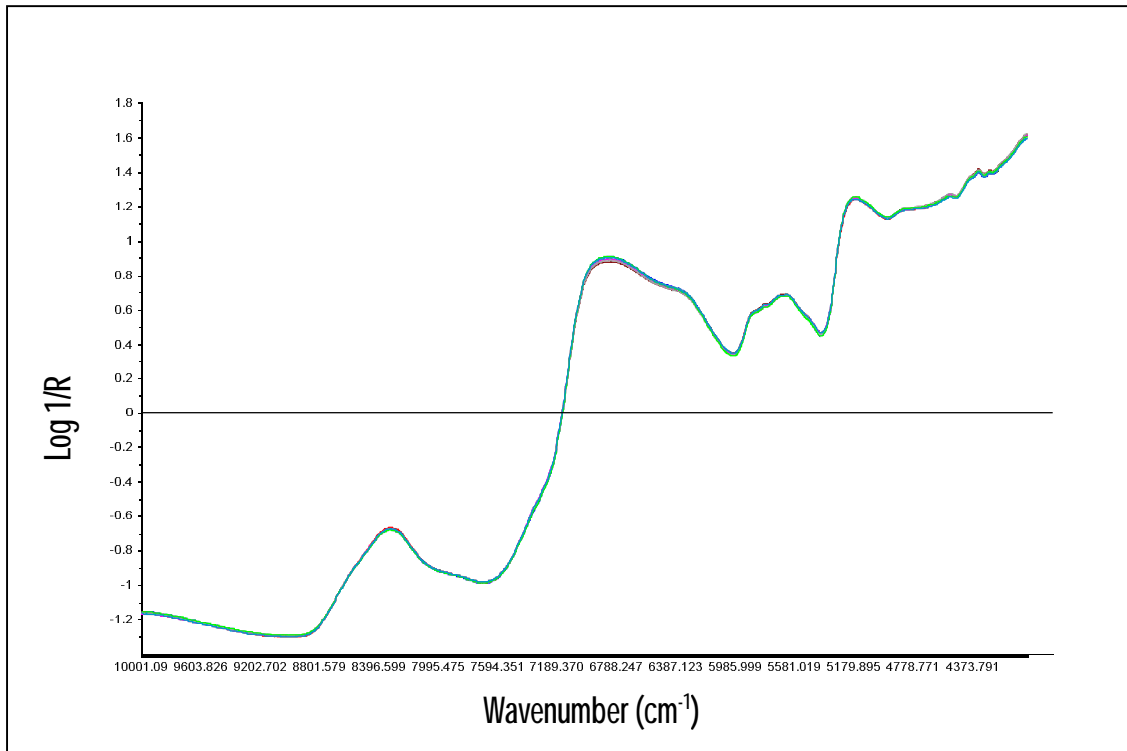
จากภาพที่ 4.2 จะพบว่าลักษณะสเปกตรัมมีการซ้อนทับกันของพีคและพีคแยกออกจากกันไม่ชัดเจน อาจเป็นผลจากการเกิดการกระเจิงแสงเมื่อตกกระทบกับตัวอย่างเนื่องจากตัวอย่างข้าวกล้องเต็มเมล็ดมีขนาดไม่เท่ากัน ซึ่งมีผลต่อการสร้างสมการทำนายวิเคราะห์องค์ประกอบของข้าวกล้อง การวิจัยครั้งนี้จึงได้มีการปรับแต่งสมการด้วยวิธีแปลงค่าด้วยวิธีอนุพันธ์อันดับที่สอง การปรับแก้การกระเจิงแบบผลคูณ วิธีการปรับความแปรปรวนให้เป็นมาตรฐาน การปรับแก้การกระเจิงแบบผลคูณร่วมกับการแปลงค่าด้วยวิธีอนุพันธ์อันดับที่สอง และวิธีการปรับความแปรปรวนให้เป็นมาตรฐานร่วมกับการแปลงค่าด้วยวิธีอนุพันธ์อันดับที่สอง แสดงดังภาพที่ 4.3-4.7 จากภาพที่ 4.3 พบว่าการปรับแต่งสเปกตรัมด้วยวิธีแปลงค่าด้วยวิธีอนุพันธ์อันดับที่สองจะทำให้ได้สเปกตรัมที่มีฐานแคบและจุดยอดแยกกันอย่างชัดเจนแต่มีลักษณะกลับหัวลงมาด้านล่าง โดยพบว่าแต่ละความยาวคลื่นมีความสัมพันธ์กับพันธะเคมีที่แตกต่างกัน คือ จำนวนคลื่นที่ $6,900\text{ cm}^{-1}$ มีความสัมพันธ์กับพันธะ O-H ในโมเลกุลน้ำในข้าวซึ่งมีปริมาณความชื้นประมาณ 13-14% และจำนวนคลื่นที่ $5,102$, $5,128$, $4,761$, $4,063$ และ $4,019\text{ cm}^{-1}$ มีความสัมพันธ์กับพันธะ O-H, C-O และ C-H ในสตาร์ซ (Osborne, Martens, Thomson & Fearn, 1993, pp. 77-83; Workmand & Weyer, 2008, p. 239-262)

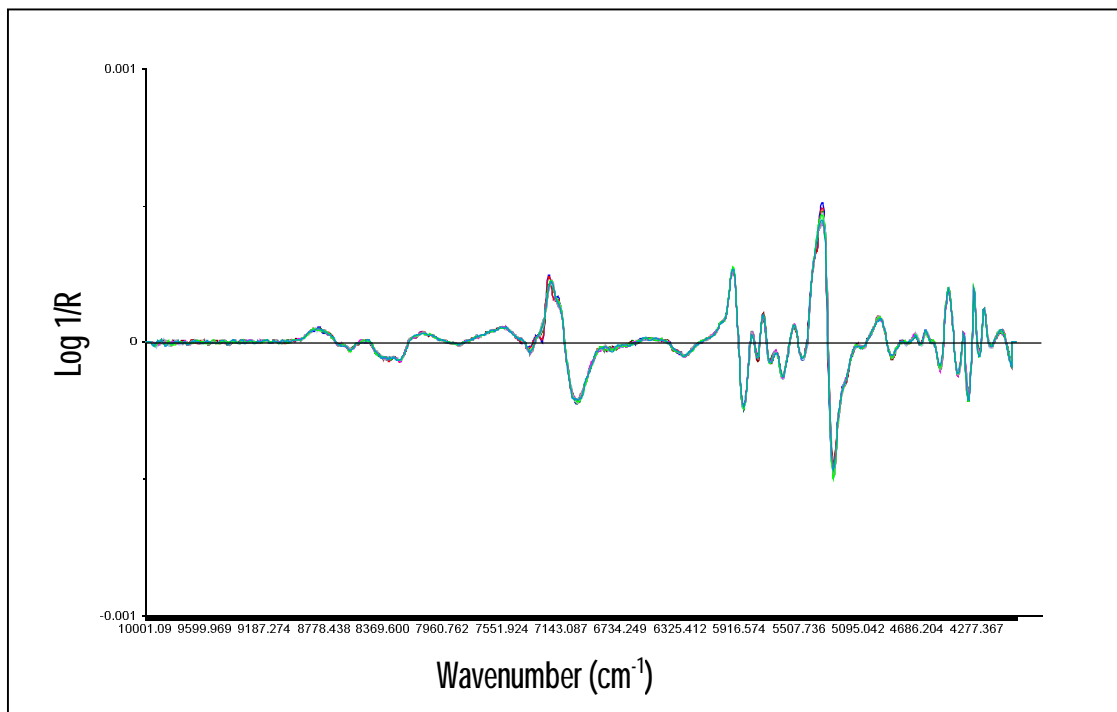
ภาพที่ 4.3 สเปคตรัมที่ผ่านการปรับแต่งด้วยวิธีแปลงค่าด้วยวิธีอนุพันธ์อันดับที่สอง

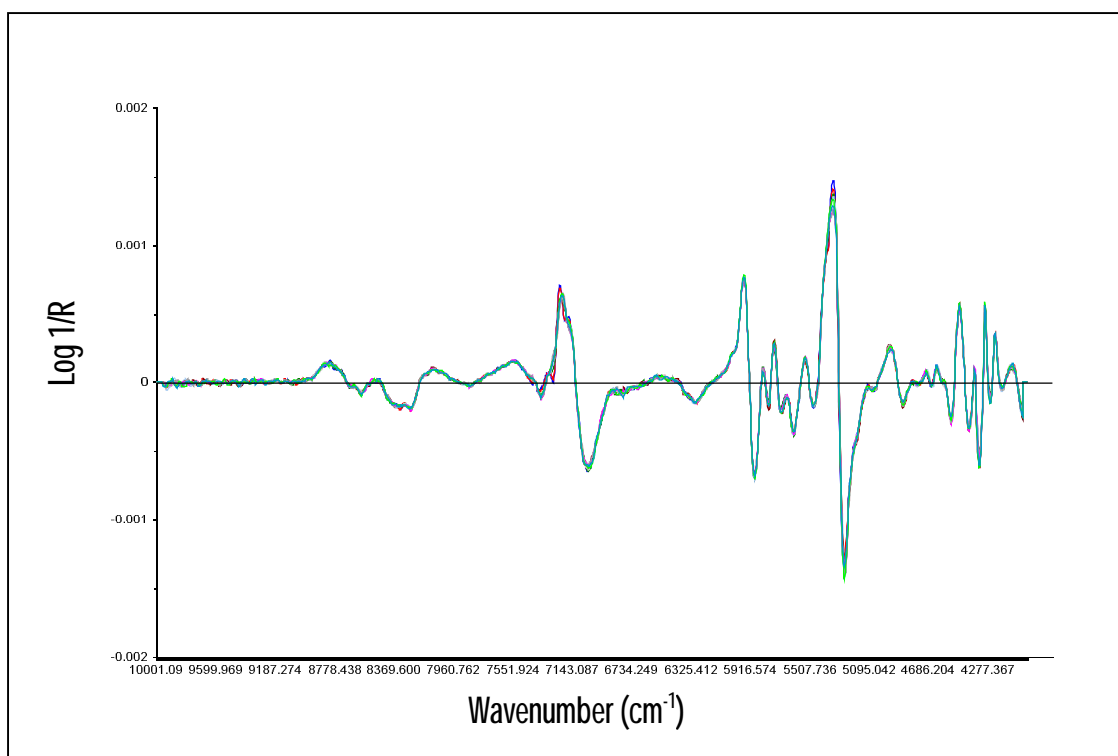
ภาพที่ 4.4 สเปคตรัมที่ผ่านการปรับแต่งด้วยวิธีการปรับแก้การกระเจิงแบบผลคูณ

ภาพที่ 4.5 สเปกตรัมที่ผ่านการปรับแต่งด้วยวิธีการปรับความแปรปรวนให้เป็นมาตรฐาน

ภาพที่ 4.6 สเปกตรัมที่ผ่านการปรับแต่งด้วยวิธีการปรับแก้การกระเจิงแบบผลคูณร่วมกับวิธีแปลงค่าด้วยวิธีอนุพันธ์อันดับที่สอง

ภาพที่ 4.7 สเปกตรัมที่ผ่านการปรับแต่งด้วยวิธีการปรับความแปรปรวนให้เป็นมาตรฐานร่วมกับวิธีแปลงค่าด้วยวิธีอนุพันธ์อันดับที่สอง

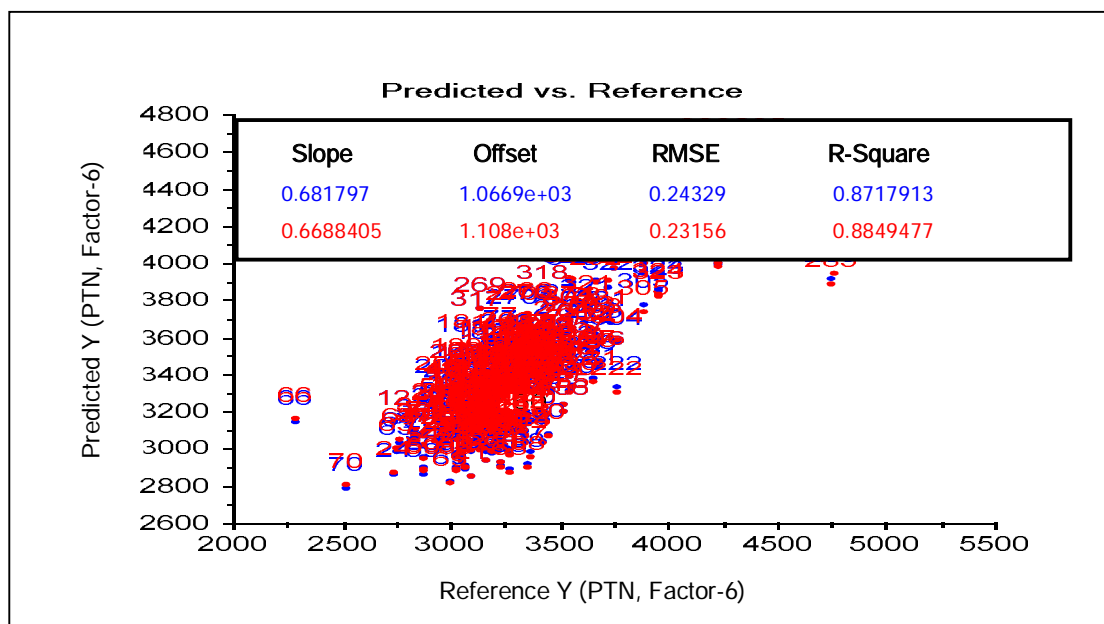
จากภาพที่ 4.4 และภาพที่ 4.5 จะพบว่าลักษณะสเปกตรัมที่ผ่านการปรับแต่งด้วยวิธีแตกต่างกันนั้น สเปกตรัมที่ผ่านการปรับแต่งด้วยวิธีการปรับแก้การกระเจิงแบบผลคูณมีลักษณะไม่แตกต่างกับสเปกตรัมที่ผ่านการปรับแต่งด้วยวิธีการปรับความแปรปรวนให้เป็นมาตรฐาน นอกจากนี้เมื่อพิจารณาสเปกตรัมที่ผ่านการปรับแต่งด้วยวิธีการปรับแก้การกระเจิงแบบผลคูณร่วมกับวิธีแปลงค่าด้วยวิธีอนุพันธ์อันดับที่สอง และสเปกตรัมที่ผ่านการปรับแต่งด้วยวิธีการปรับความแปรปรวนให้เป็นมาตรฐานร่วมกับวิธีแปลงค่าด้วยวิธีอนุพันธ์อันดับที่สองในภาพที่ 4.6 และ 4.7 จะพบว่าสามารถลดปัญหาการซ้อนทับกันของพีคในสเปกตรัมเริ่มต้น โดยจะแยกจุดพีคของสเปกตรัมเริ่มต้นให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น และลดลักษณะการกระเจิงแสงที่เกิดขึ้นเนื่องจากขนาดของตัวอย่างที่ไม่สม่ำเสมอของข้าวกล้องขนาดเต็มเมล็ดได้ (Osborne, Martens, Thomson & Fearn, 1993, pp. 77-83)

3. การสร้างสมการที่เหมาะสมในการทำนายค่าคุณสมบัติทางเคมีกายภาพของข้าวกล้องขนาดเต็มเมล็ด

การสร้างสมการที่เหมาะสมในการทำนายค่าคุณสมบัติทางเคมีกายภาพที่ทำการศึกษา ทำได้โดยนำข้อมูลค่าการดูดกลืนแสงของข้าวกล้องขนาดเต็มเมล็ดทั้ง 60 ตัวอย่าง ซึ่งแบ่งได้เป็น 4 กลุ่ม คือ ข้าวหอมมะลิ ข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสต่ำ ข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสปานกลาง และข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสสูง ตามลำดับ กำหนดให้เป็นตัวแปรอิสระ (ตัวแปร X) และกำหนดให้คุณสมบัติทางเคมีกายภาพของข้าวขนาดเต็มเมล็ด ได้แก่ ปริมาณโปรตีน ปริมาณแอมิโลส ค่าความคงตัวของเจล ค่าการสลายเมล็ดข้าวในด่าง และคุณสมบัติด้านความเหนียวของข้าว เป็นตัวแปรตาม (ตัวแปร Y) นำข้อมูลตัวแปรอิสระและตัวแปรตามมาหาความสัมพันธ์ด้วยวิธีการถดถอยกำลังสองน้อยที่สุดบางส่วน หรือ PLSR เพื่อสร้างสมการทำนายคุณสมบัติทางเคมีกายภาพของข้าวกล้องขนาดเต็มเมล็ดดังกล่าว สมการที่เหมาะสมควรมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูง (R) และค่าความคลาดเคลื่อนของสมการ PLSR (SEC) ต่ำ การสร้างสมการสำหรับทำนายคุณสมบัติทางเคมีกายภาพของข้าวกล้องขนาดเต็มเมล็ด มีรายละเอียดดังนี้

3.1 การสร้างสมการทำนายค่าปริมาณโปรตีน

เมื่อนำสมการที่ผ่านการปรับแต่งสเปคตรัม (ตัวแปร X) มาหาความสัมพันธ์กับปริมาณโปรตีนที่ได้จากการวิเคราะห์ทางเคมี (ตัวแปร Y) ด้วยวิธีทางสถิติ PLSR พบว่าสมการที่เหมาะสม คือ สมการที่ผ่านการปรับแต่งสเปคตรัมด้วยวิธีการปรับแก้การกระเจิงแบบผลคูณ มีการจัดกลุ่มตัวแปรเดิมเป็นตัวแปรใหม่ได้ 6 แฟกเตอร์ และสมการที่ได้มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ค่าความคลาดเคลื่อนของสมการ PLSR (SEC) ค่า Bias และค่า RPD เท่ากับ 0.87, 0.95, -0.07 และ 2.84 ตามลำดับ แสดงดังภาพที่ 4.8 และตารางที่ 4.3 Parker (1983) พบว่าโปรตีนในข้าวสามารถตรวจพบได้จากแถบเอไมด์ 1 (Amide I band) จำนวนคลื่นที่ $1,660 \text{ cm}^{-1}$ และวงแหวนกรดอะมิโน (Aromatic amino acids) จำนวนคลื่นที่ $1,613 \text{ cm}^{-1}$ ซึ่งสอดคล้องกับผลการทดลองของ Himmelsbach, Barton-II, McClung & Champagne (2001) พบว่าสมการทำนายค่าโปรตีนที่เหมาะสมสมควรจะอยู่ในช่วงจำนวนคลื่นที่ $200-1,795 \text{ cm}^{-1}$ และ $2,050-3,570 \text{ cm}^{-1}$ เมื่อวัดด้วยเทคนิคสเปคโตรสโคปีอินฟราเรดย่านใกล้แบบฟูเรียร์/รามาน (NIR-FT/Raman spectroscopy)

ภาพที่ 4.8 การเปรียบเทียบปริมาณโปรตีนระหว่างค่าที่วิเคราะห์ได้ทางเคมี (Reference value) กับค่าที่ได้จากการทำนาย (Predicted value) ด้วยวิธี PLSR ของกลุ่มตัวอย่างสร้างสมการ (Calibration set; ●) และกลุ่มตรวจสอบความถูกต้องของสมการ (Validation set; ●)

นอกจากนี้ Osborne, Martens, Thomson & Fearn (1993) พบว่าจำนวนคลื่นที่ $4,878\text{ cm}^{-1}$ และ $4,587\text{ cm}^{-1}$ มีความสัมพันธ์กับโปรตีน และ Navasearttavisoot (2004) ยังพบว่าจำนวนคลื่นที่ $5,882\text{ cm}^{-1}$, $5,050\text{ cm}^{-1}$ และ $4,761\text{ cm}^{-1}$ มีความสัมพันธ์กับปริมาณโปรตีนมาก โดยแต่ละตำแหน่งจะมีความเกี่ยวข้องกับพันธะเคมีที่แตกต่างกัน คือ จำนวนคลื่นที่ $5,882\text{ cm}^{-1}$ มีความสัมพันธ์กับพันธะ C-H จำนวนคลื่นที่ $5,050\text{ cm}^{-1}$ มีความสัมพันธ์กับโปรตีน และจำนวนคลื่นที่ $4,761\text{ cm}^{-1}$ มีความสัมพันธ์กับโมเลกุลของสตาร์ช ดังนั้น สมการที่สร้างขึ้นด้วยวิธี PLSR จำนวนคลื่นช่วง $10,000\text{-}400\text{ cm}^{-1}$ จะครอบคลุมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปริมาณโปรตีน

เมื่อพิจารณาตารางภาคผนวกที่ 3 การสร้างสมการทำนายคุณสมบัติทางเคมี ภายภาพของข้าวกล้องขนาดเต็มเมล็ดที่จำนวนคลื่นและวิธีการปรับแต่งสเปคตรัมที่แตกต่างกัน พบว่าสมการที่สร้างขึ้นช่วงจำนวนคลื่นที่ $10,000\text{-}400\text{ cm}^{-1}$ และปรับแต่งสเปคตรัมด้วยวิธีการปรับแก้การกระเจิงแบบผลคูณมีความแม่นยำในการทำนายค่าปริมาณโปรตีนมากที่สุด เนื่องจากมีค่าความคลาดเคลื่อนของสมการในการทำนายปริมาณโปรตีนต่ำ คือ มีค่า SEP เท่ากับ 1.51% อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบการทำนายค่าปริมาณโปรตีนของข้าวในรูปแบบต่าง ๆ พบว่าการทำนายปริมาณโปรตีนในรูปแบบของข้าวกล้องขนาดเต็มเมล็ดมีความแม่นยำต่ำกว่ารูปแบบอื่น ๆ

โดย Iwamoto, Suzuki, Kongseree, Uozumi & Inatsu (1986) ตรวจสอบปริมาณโปรตีนในแป้งข้าวด้วยเทคนิคสเปกโตรสโคปีอินฟราเรดย่านใกล้ในช่วงจำนวนคลื่น $10,000-400\text{ cm}^{-1}$ พบว่าสมการที่สร้างขึ้นด้วยวิธี Multiple Linear Regression (MLR) มีค่า SEP เท่ากับ 0.219% Barton, Windham, Champagne & Lyon (1998) ได้ทำการตรวจสอบปริมาณโปรตีนของข้าวขาวขนาดเต็มเมล็ดและแป้งข้าวที่ปลูกในสหรัฐอเมริกาด้วยเทคนิคสเปกโตรสโคปีอินฟราเรดย่านใกล้ในช่วงจำนวนคลื่น $10,000-400\text{ cm}^{-1}$ พบว่าสมการทำนายค่าปริมาณโปรตีนของข้าวขาวขนาดเต็มเมล็ดและแป้งข้าวจะมีค่า SEP เท่ากับ 0.25 และ 0.18% ตามลำดับ นอกจากนี้ Choi & Kim (2000) ได้ทำการตรวจสอบปริมาณโปรตีนในข้าวกล้องพันธุ์ Dongjin, Jlpum และ Chucheong ด้วยการทดสอบแบบทีละเมล็ด (Single grain kernel) ที่จำนวนคลื่นในช่วง $10,000-400\text{ cm}^{-1}$ พบว่าเมื่อทำการตรวจสอบความแม่นยำของสมการด้วยกลุ่มตรวจสอบความถูกต้องในแต่ละพันธุ์หรือค่า SEP น้อยกว่า 0.479% ดังนั้น การเตรียมตัวอย่างเพื่อทำนายค่าปริมาณโปรตีนในรูปของข้าวกล้องด้วยการทดสอบทีละเมล็ดน่าจะมีความแม่นยำสูงกว่าการทดสอบแบบปริมาณมาก (Bulk volume)

3.2 การสร้างสมการทำนายค่าปริมาณแอมิโลส

ปริมาณแอมิโลสในข้าวสามารถพบได้จากแถบการสั่นแบบยืดของหมู่ฟังก์ชัน CH_2 ที่จำนวนคลื่นที่ 2,905 และ $2,490\text{ cm}^{-1}$ (Himmelsbach, Barton-II, McClung & Champagne, 2001, pp. 488-492) นอกจากนี้ Parker (1983) ยังพบว่าปริมาณแอมิโลสสามารถพบได้ที่แถบการสั่นแบบยืดของหมู่ฟังก์ชัน CH_2 ช่วงจำนวนคลื่นที่ $5,128\text{ cm}^{-1}$, $4,063\text{ cm}^{-1}$ และ 4019 cm^{-1} จากเหตุผลดังกล่าวการสร้างสมการสำหรับทำนายค่าปริมาณแอมิโลสจึงเลือกจำนวนคลื่นสำหรับสร้างสมการ 2 ช่วง ได้แก่ $8,620-5,128\text{ cm}^{-1}$ และ $7,142-4,012\text{ cm}^{-1}$ เพื่อเปรียบเทียบว่าช่วงจำนวนคลื่นใดที่เหมาะสมสำหรับสร้างสมการทำนายค่าปริมาณแอมิโลสด้วยวิธี PLSR มากที่สุด

จากตารางที่ 4.3 และภาพที่ 4.9 พบว่าสมการที่เหมาะสมสำหรับทำนายค่าปริมาณแอมิโลส คือ สมการที่สร้างขึ้นจากการปรับแต่งสเปกตรัมด้วยวิธีการปรับความแปรปรวนให้เป็นมาตรฐานช่วงจำนวนคลื่น $7,142-4,012\text{ cm}^{-1}$ โดยสมการที่สร้างขึ้นมีการจัดกลุ่มตัวแปรเดิมเป็นตัวแปรใหม่ได้ 5 แฟกเตอร์ และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์และค่า SEC เท่ากับ 0.90 และ 1.27% ตามลำดับ โดยพบว่าจำนวนคลื่นที่ตำแหน่ง $5,128$, $4,063$ และ 4019 cm^{-1} มีความสัมพันธ์กับค่าปริมาณแอมิโลสมาก ซึ่งมีความสัมพันธ์กับพันธะ C-H และโมเลกุลของสตาร์ช

ตารางที่ 4.3 สรุปสมการที่เหมาะสมสำหรับทำนายคุณสมบัติทางเคมีกายภาพของข้าวกล้องขนาดเต็มเมล็ดด้วยวิธี PLSR

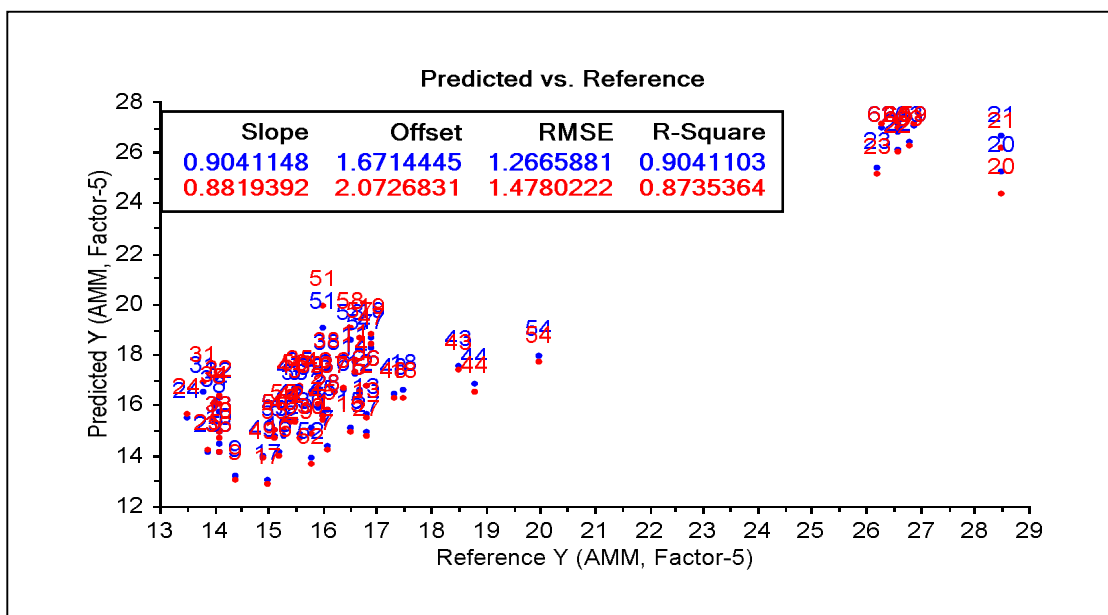
คุณสมบัติทางเคมีกายภาพ	วิธีการปรับแต่งสเปกตรัม ¹⁾	จำนวนคลื่น (cm ⁻¹)	แพกเตอร์	กลุ่มสร้างสมการ (Calibration set)		กลุ่มการทวนสอบความถูกต้องของสมการ (Validation set)		Bias ²⁾	RPD ³⁾
				SEC	R ² _{cal}	SEP	r ² _{val}		
ปริมาณโปรตีน (%)	MSC	10,000-4,000	6	0.95	0.87	1.51	0.88	-0.07	2.84
ปริมาณแอมิโลส (%)	SNV	7,142-4,012	5	1.27	0.90	1.47	0.87	0.23	2.64
ค่าความคงตัวของเจล (มม.)	SNV	10,000-4,000	4	5.01	0.82	5.66	0.78	0.26	1.87
ค่าการสลายเมล็ดข้าวในต่าง	SNV	10,000-4,000	7	0.52	0.91	0.67	0.86	-0.03	2.69

หมายเหตุ: ¹⁾ MSC คือ การปรับแต่งสเปกตรัมด้วยวิธีการปรับแก้การกระเจิงแบบผลคูณ และ SNV คือ การปรับแต่งสเปกตรัมด้วยวิธีการปรับความแปรปรวนให้เป็นมาตรฐาน

²⁾ Bias คือ ค่าความแตกต่างระหว่างค่าที่ทำนายได้จากสมการกับค่าทางเคมีที่วิเคราะห์ได้จริง

³⁾ RPD คือ สัดส่วนระหว่างค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่าทางเคมีและค่า SEP ของตัวอย่างในกลุ่มที่ใช้ในการทดสอบความแม่นยำของสมการแคลิเบรชันและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ซึ่งพันธะและโมเลกุลที่เกี่ยวข้องนั้นมีความสัมพันธ์กับโครงสร้างของแอมิโลสและโมเลกุลสตาร์ชที่เป็นองค์ประกอบหลักภายในข้าว นอกจากนี้ Tsuchikawa, Murata, Kohara & Mitsui (2003) พบว่าคลื่นที่ตำแหน่ง $7,042$ และ $6,775 \text{ cm}^{-1}$ มีความสัมพันธ์กับส่วนอสัณฐาน (Amorphous regions) ของโครงสร้างเม็ดแป้ง

ภาพที่ 4.9 การเปรียบเทียบปริมาณแอมิโลสระหว่างค่าที่วิเคราะห์ได้ทางเคมี (Reference value) กับค่าที่ได้จากการทำนาย (Predicted value) ด้วยวิธี PLSR ของกลุ่มตัวอย่างสร้างสมการ (Calibration set; ●) และกลุ่มตรวจสอบความถูกต้องของสมการ (Validation set; ●)

การตรวจสอบความแม่นยำเมื่อพิจารณาจากสมการจากกลุ่มตรวจสอบความถูกต้อง จะพบว่าสมการที่สร้างขึ้นด้วยวิธี PLSR ช่วงจำนวนคลื่น $7,142-4,012 \text{ cm}^{-1}$ มีความเหมาะสมและแม่นยำในการทำนายค่าปริมาณแอมิโลส เนื่องจากมีค่า SEP, Bias และ RPD เท่ากับ 1.47%, 0.23% และ 2.64 ตามลำดับ Delwiche, Bean, Miller, Webb & Williams (1995) สร้างสมการทำนายปริมาณแอมิโลสในแป้งข้าวด้วยเทคนิคสเปกโตรสโคปีอินฟราเรดย่านใกล้แบบการสะท้อนกลับของแสงช่วงความยาวคลื่น 1,100-2,498 นาโนเมตร พบว่าสมการที่เหมาะสมสำหรับทำนายปริมาณแอมิโลสด้วยวิธี PLSR มีค่า SEP และ Bias เท่ากับ 1.04% และ -0.077% ตามลำดับ ในปีถัดมา Delwiche, McKenzie & Webb (1996) ตรวจสอบปริมาณแอมิโลสของข้าวขาวขนาดเต็มเมล็ดด้วยเทคนิคสเปกโตรสโคปีอินฟราเรดย่านใกล้แบบการสะท้อนกลับของแสง

ช่วงความยาวคลื่น 1,100-2,500 นาโนเมตร พบว่าสมการที่สร้างขึ้นด้วยวิธี PLSR มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.887 และมีค่า SEP และ Bias เท่ากับ 1.33 และ -0.01% ตามลำดับ

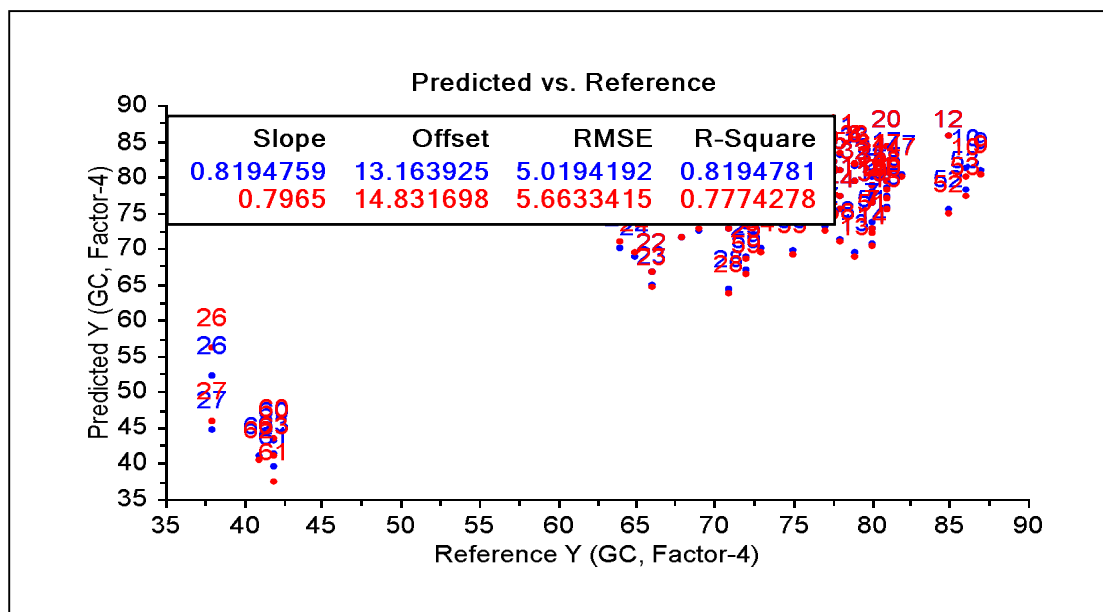
Barton, Windham, Champagne & Lyon (1998) ตรวจสอบปริมาณแอมิโลสในข้าวขาวขนาดเต็มเมล็ดด้วยเทคนิคสเปกโตรสโคปีอินฟราเรดย่านใกล้แบบการส่องผ่าน ช่วงความยาวคลื่น 1,100-1,700 นาโนเมตร พบว่าสมการที่สร้างขึ้นด้วยวิธี PLSR เพื่อใช้ในการทำนายปริมาณแอมิโลสมีค่า SEC เท่ากับร้อยละ 0.55 และเมื่อตรวจสอบความแม่นยำของสมการที่สร้างขึ้นด้วยตัวอย่างในกลุ่มตรวจสอบความถูกต้องพบว่าสมการที่สร้างขึ้นมีค่า SEP เท่ากับ 0.23% และ Shimizu, Katsura, Yanagisawa, Inoue, Withey, Cowe, Eddison, Blakeney, Kimura, Yoshizaki, Okadome, Toyoshima & Ohysubo (1999) ตรวจสอบปริมาณแอมิโลสในข้าวญี่ปุ่นขนาดเต็มเมล็ดด้วยเทคนิคสเปกโตรสโคปีอินฟราเรดย่านใกล้แบบการส่องผ่านของแสงช่วงความยาวคลื่น 833-1,050 นาโนเมตร ด้วยวิธี PLSR พบว่าสมการที่เหมาะสมสำหรับทำนายค่าปริมาณแอมิโลสมีค่า R^2 เท่ากับ 0.740 และมีค่า SEP เท่ากับ 1.25% และเมื่อนำสมการที่สร้างขึ้นมาตรวจสอบความแม่นยำของสมการพบว่า มีความแม่นยำน้อยเนื่องจากปริมาณแอมิโลสของตัวอย่างข้าวญี่ปุ่นที่นำมาสร้างสมการมีค่าในช่วงแคบ คือ 13.2-20.7%

อย่างไรก็ตาม Bao, Cai & Corke (2001) พบว่าเทคนิคสเปกโตรสโคปีอินฟราเรดย่านใกล้เป็นเครื่องมือที่มีความแม่นยำสูงในการทำนายปริมาณแอมิโลส โดยพบว่าการใช้เทคนิคสเปกโตรสโคปีอินฟราเรดย่านใกล้แบบสะท้อนกลับช่วงความยาวคลื่น 400-2,500 นาโนเมตร ตรวจสอบปริมาณแอมิโลสของแป้งข้าวด้วยวิธีทางสถิติ PLSR มีค่า R^2 เท่ากับ 0.960 และเมื่อตรวจสอบความแม่นยำของสมการ พบว่ามีค่า SEP และ Bias เท่ากับ 1.39 และ -0.17% ตามลำดับ

3.3 การสร้างสมการทำนายค่าความคงตัวของเจล

สมการที่เหมาะสมสำหรับทำนายค่าความคงตัวของเจลของข้าวกล้อง คือ สมการที่สร้างขึ้นจากการปรับแต่งสเปกตรัมด้วยวิธีการปรับความแปรปรวนให้เป็นมาตรฐานช่วงจำนวนคลื่น 10,000-4,000 cm^{-1} โดยสมการที่สร้างขึ้นมีการจัดกลุ่มตัวแปรเดิมเป็นตัวแปรใหม่ได้ 4 แพกเตอร์ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และค่า SEC เท่ากับ 0.82 และ 5.01 มิลลิเมตร ตามลำดับ แสดงดังตารางที่ 4.3 และเมื่อตรวจสอบความแม่นยำของสมการจากกลุ่มตรวจสอบความถูกต้อง (แสดงดังภาพที่ 4.10) พบว่ามีค่า SEP, Bias และ RPD เท่ากับ 5.63 มิลลิเมตร, 0.23 มิลลิเมตร และ 1.66 ตามลำดับ โดยพบว่าสมการดังกล่าวมีความแม่นยำค่อนข้างต่ำสำหรับการทำนายค่าความคงตัวของเจลของข้าวกล้อง อย่างไรก็ตาม Bao, Cai & Corke (2001) สรุปว่าสมการที่สร้างขึ้นเพื่อ

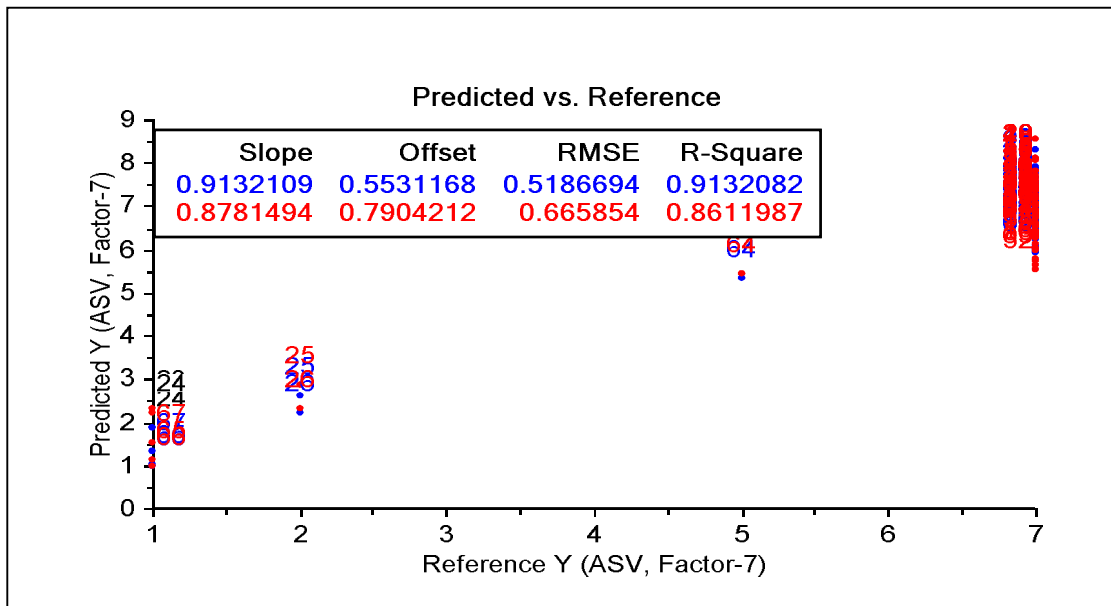
ตรวจสอบค่าความคงตัวของเจลแป้งข้าวที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ **0.81** และมีค่า SEP เท่ากับ **7.12** สามารถนำมาประยุกต์ใช้ตรวจสอบคุณสมบัติทางเคมีกายภาพของแป้งข้าวได้

ภาพที่ 4.10 การเปรียบเทียบค่าความคงตัวของเจลระหว่างค่าที่วิเคราะห์ได้ทางเคมี (Reference value) กับค่าที่ได้จากการทำนาย (Predicted value) ด้วยวิธี PLSR ของกลุ่มตัวอย่างสร้างสมการ (Calibration set; ●) และกลุ่มตรวจสอบความถูกต้องของสมการ (Validation set; ●)

3.4 การสร้างสมการทำนายค่าการสลายเมล็ดข้าวในสารละลายต่าง

สมการที่เหมาะสมสำหรับทำนายค่าการสลายเมล็ดข้าวในสารละลายต่าง คือสมการที่สร้างขึ้นจากการปรับแต่งสเปคตรัมด้วยวิธีการปรับความแปรปรวนให้เป็นมาตรฐานช่วงจำนวนคลื่น $10,000-4,000 \text{ cm}^{-1}$ โดยสมการที่สร้างขึ้นมีการจัดกลุ่มตัวแปรเดิมเป็นตัวแปรใหม่ได้ 7 แฟกเตอร์ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และค่า SEC เท่ากับ **0.91** และ **0.52** ของค่าระดับการสลายของเมล็ดข้าวในสารละลายต่าง (Units on a 1-7 visual scale) ตามลำดับ แสดงดังตารางที่ 4.3 และภาพที่ 4.11 และเมื่อตรวจสอบความแม่นยำของสมการจากกลุ่มตรวจสอบความถูกต้องพบว่า มีค่า SEP, Bias และ RPD เท่ากับ **0.67** ของค่าระดับการสลายของเมล็ดข้าวในสารละลายต่าง **-0.03** ของค่าระดับการสลายของเมล็ดข้าวในสารละลายต่าง และ **2.69** ตามลำดับ

ภาพที่ 4.11 การเปรียบเทียบค่าการสลายเมล็ดข้าวในสารละลายต่างระหว่างค่าที่วิเคราะห์ได้ทางเคมี (Reference value) กับค่าที่ได้จากการทำนาย (Predicted value) ด้วยวิธี PLSR ของกลุ่มตัวอย่างสร้างสมการ (Calibration set; ●) และกลุ่มตรวจสอบความถูกต้องของสมการ (Validation set; ●)

จากการศึกษาการสร้างสมการสำหรับทำนายค่าการสลายเมล็ดข้าวในสารละลายต่างด้วยเทคนิคสเปคโตรสโคปีอินฟราเรดย่านใกล้พบว่าสมการที่สร้างขึ้นไม่ค่อยมีความแม่นยำในการทำนายค่าทางเคมีดังกล่าว โดย Delwiche, McKenzie & Webb (1996) ตรวจสอบระดับการสลายเมล็ดข้าวในสารละลายต่างความเข้มข้น 1.5% ด้วยเทคนิคสเปคโตรสโคปีอินฟราเรดย่านใกล้ช่วงความยาวคลื่น 1,140-1,800 นาโนเมตร ด้วยวิธีทางสถิติ PLSR พบว่าสมการที่สร้างขึ้นมีการจัดกลุ่มตัวแปรเดิมเป็นตัวแปรใหม่ได้ 6 แพกเตอร์ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ค่า SEP และ Bias เท่ากับ 0.822, 0.43 และ -0.08 ตามลำดับ Wadsworth (1994) อธิบายว่าค่าการสลายของเมล็ดข้าวในสารละลายต่างมีความสัมพันธ์กับโมเลกุลของน้ำที่ความยาวคลื่น 1,930 และ 1,450 นาโนเมตร อย่างไรก็ตาม Srisawas (2009) พบว่าเทคนิคสเปคโตรสโคปีอินฟราเรดย่านใกล้สามารถนำมาใช้ในการทำนายค่าการสลายเมล็ดข้าวในสารละลายต่างได้ โดยสมการที่เหมาะสมสร้างขึ้นจากการปรับแต่งสเปคตรัมด้วยวิธีการปรับให้ราบเรียบ (Smoothing) แต่มีการจัดกลุ่มตัวแปรเดิมเป็นตัวแปรใหม่สูงถึง 19 แพกเตอร์ เพื่อให้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าสูงถึง 0.806 และ

มีค่า SEP เท่ากับ 0.545 ซึ่งสมการที่มีตัวแปรใหม่สูงถึง 19 แฟกเตอร์นั้นยังไม่มีความแม่นยำในการทำนายค่าการสลายเมล็ดข้าวในสารละลายต่าง

3.5 การสร้างสมการทำนายค่าคุณสมบัติด้านความหนืดของข้าว

3.5.1 ค่าความหนืดสูงสุด

สมการที่เหมาะสมสำหรับทำนายค่าความหนืดสูงสุดของข้าวกล้องขนาดเต็มเมล็ด คือ สมการที่สร้างขึ้นจากการปรับแต่งสเปคตรัมด้วยวิธีการปรับความแปรปรวนให้เป็นมาตรฐานช่วงจำนวนคลื่น $10,000-4,000 \text{ cm}^{-1}$ โดยสมการที่สร้างขึ้นมีการจัดกลุ่มตัวแปรเดิมเป็นตัวแปรใหม่ได้ 5 แฟกเตอร์ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และค่า SEC เท่ากับ 0.78 และ 115 RVU ตามลำดับ แสดงดังตารางที่ 4.4 และภาพที่ 4.12 และเมื่อตรวจสอบความแม่นยำของสมการจากกลุ่มตรวจสอบความถูกต้อง พบว่ามีค่า SEP, Bias และ RPD เท่ากับ 137 RVU, -11.90 RVU และ 1.89 ตามลำดับ

3.5.2 ค่าการแตกตัวของแป้งสุก

สมการที่เหมาะสมสำหรับทำนายค่าการแตกตัวของแป้งสุกของข้าวกล้องขนาดเต็มเมล็ด คือ สมการที่สร้างขึ้นจากการปรับแต่งสเปคตรัมด้วยวิธีการปรับแก้การกระเจิงแบบผลคูณ และวิธีการปรับความแปรปรวนให้เป็นมาตรฐานช่วงจำนวนคลื่น $10,000-4,000 \text{ cm}^{-1}$ โดยทั้งสองสมการที่สร้างขึ้นมีการจัดกลุ่มตัวแปรเดิมเป็นตัวแปรใหม่ได้ 5 แฟกเตอร์ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และค่า SEC เท่ากับ 0.92 และ 60 RVU ตามลำดับ แสดงดังตารางที่ 4.4 และภาพที่ 4.13 และเมื่อตรวจสอบความแม่นยำของสมการจากกลุ่มตรวจสอบความถูกต้อง พบว่ามีค่า SEP, Bias และ RPD เท่ากับ 71 RVU, -7.15 RVU และ 2.87 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 สรุปสมการที่เหมาะสมสำหรับทำนายคุณสมบัติทางด้านความหนืดของข้าวกล้องขนาดเต็มเมล็ดด้วยวิธี PLSR

คุณสมบัติด้านความหนืด	วิธีการปรับแต่งสเปคตรัม ¹⁾	จำนวนคลื่น (cm ⁻¹)	แฟกเตอร์	กลุ่มสร้างสมการ (Calibration set)		กลุ่มการทวนสอบความถูกต้องของสมการ (Validation set)		Bias ²⁾	RPD ³⁾
				SEC	R ² _{cal}	SEP	r ² _{val}		
ค่าความหนืดสูงสุด (RVU)	SNV	10,000-4,000	5	115	0.78	137	0.71	-11.90	1.89
ค่าการแตกตัวของแป้งสุก (RVU)	MSC, SNV	10,000-4,000	5	60	0.92	71	0.89	-7.15	2.87
ค่าความคงตัวของแป้งสุก (RVU)	MSC, SNV	10,000-4,000	4	219	0.91	245	0.88	33.47	2.88
ค่าความหนืดสุดท้าย (RVU)	Sav.Gol_2nd deriv ⁴⁾	10,000-4,000	5	69	0.93	141	0.71	0.84	1.48
ค่าความหนืดหลังการทำเย็น (RVU)	MSC + Sav.Gol_2nd deriv ⁵⁾	10,000-4,000	5	0.45	0.93	0.86	0.74	-0.11	1.80

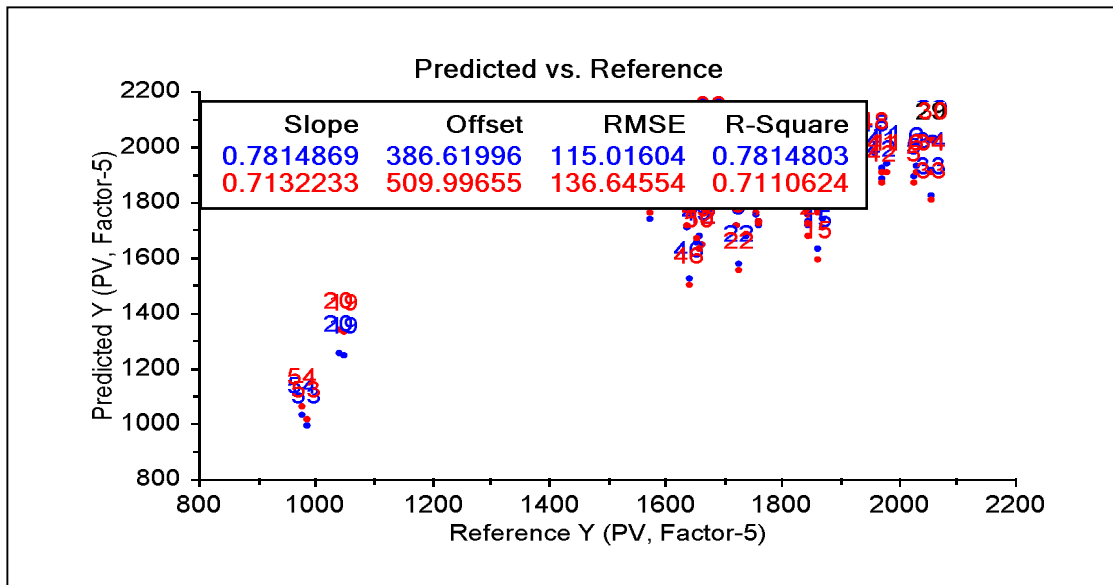
หมายเหตุ: ¹⁾ MSC คือ การปรับแต่งสเปคตรัมด้วยวิธีการปรับแก้การกระเจิงแบบผลคูณ และ SNV คือ การปรับแต่งสเปคตรัมด้วยวิธีการปรับความแปรปรวนให้เป็นมาตรฐาน

²⁾ Bias คือ ค่าความแตกต่างระหว่างค่าที่ทำนายได้จากสมการกับค่าทางเคมีที่วิเคราะห์ได้จริง

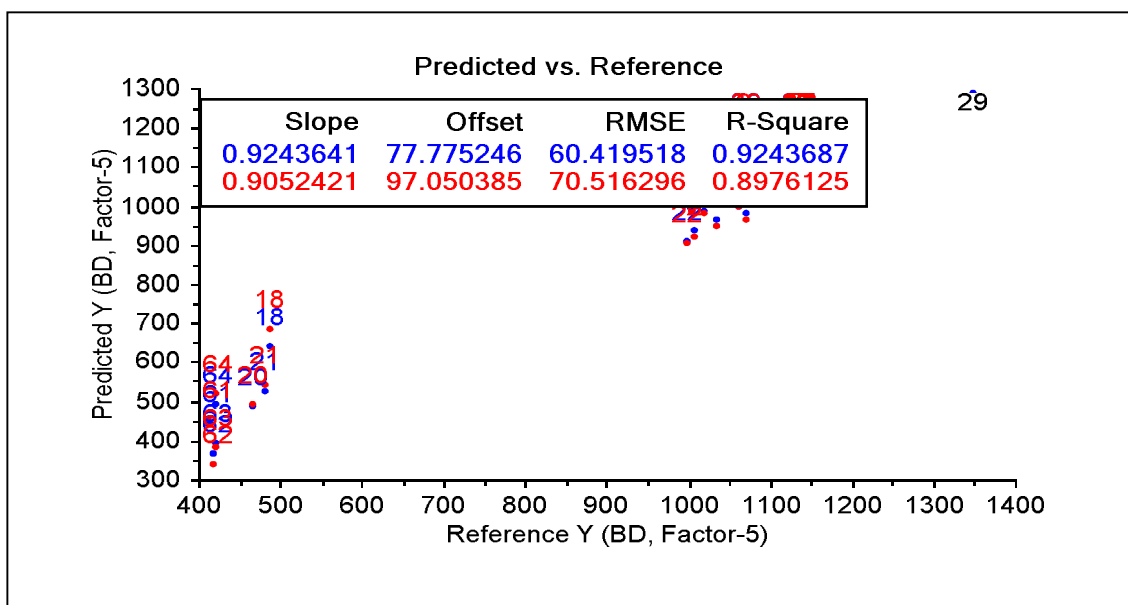
³⁾ RPD คือ สัดส่วนระหว่างค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่าทางเคมีและค่า SEP ของตัวอย่างในกลุ่มที่ใช้ในการทดสอบความแม่นยำของสมการแคลิเบรชันและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

⁴⁾ Sav.Gol_2nd deriv (Savitzky Golay 2nd derivative, 10 points averaging, 2nd polynomial order) คือ การปรับแต่งสเปคตรัมด้วยวิธีการแปลงให้เป็นอนุพันธ์อันดับสอง

⁵⁾ MSC + Sav.Gol_2nd deriv (Multiplicative Scatter Correction + Savitzky Golay 2nd derivative, 10 points averaging, 2nd polynomial order) คือ การปรับแต่งสเปคตรัมด้วยวิธีการปรับแก้การกระเจิงแบบผลคูณร่วมกับวิธีการแปลงค่าให้เป็นอนุพันธ์อันดับสอง

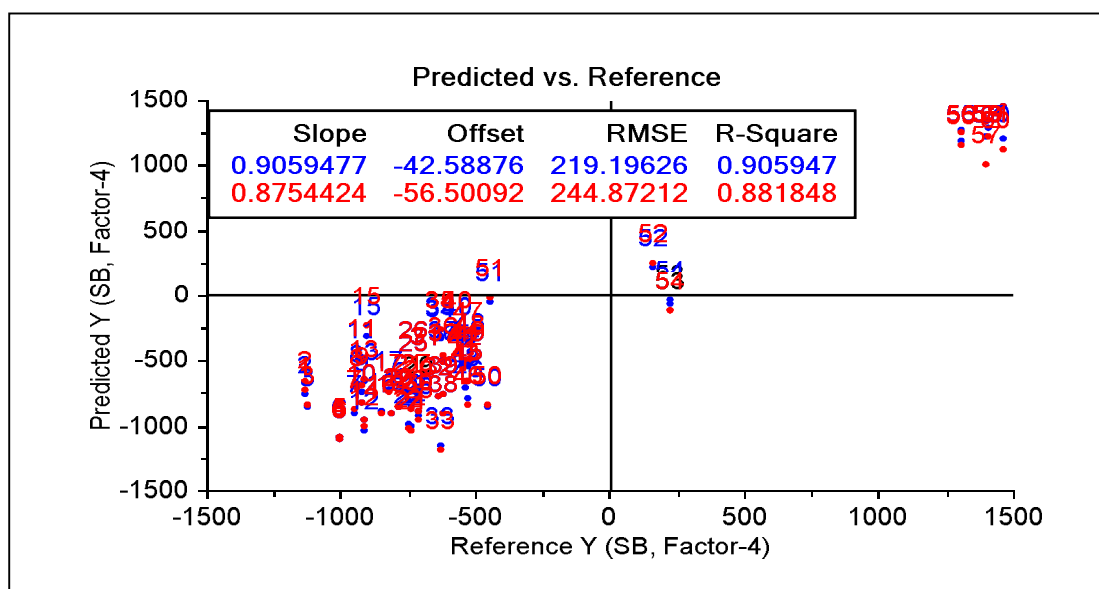
ภาพที่ 4.12 การเปรียบเทียบค่าความหนืดสูงสุดระหว่างค่าที่วิเคราะห์ได้ทางเคมี (Reference value) กับค่าที่ได้จากการทำนาย (Predicted value) ด้วยวิธี PLSR ของกลุ่มตัวอย่างสร้างสมการ (Calibration set; ●) และกลุ่มตรวจสอบความถูกต้องของสมการ (Validation set; ●)

ภาพที่ 4.13 การเปรียบเทียบค่าการแตกตัวของแป้งสุกระหว่างค่าที่วิเคราะห์ได้ทางเคมี (Reference value) กับค่าที่ได้จากการทำนาย (Predicted value) ด้วยวิธี PLSR ของกลุ่มตัวอย่างสร้างสมการ (Calibration set; ●) และกลุ่มตรวจสอบความถูกต้องของสมการ (Validation set; ●)

3.5.3 ค่าการคงตัวของแป้งสุก

สมการที่เหมาะสมสำหรับทำนายค่าความคงตัวของแป้งสุกของข้าวกล้องงอกขนาดเต็มเมล็ด คือ สมการที่สร้างขึ้นจากการปรับแต่งสเปคตรัมด้วยวิธีการปรับแก้การกระเจิงแบบผลคูณ และวิธีการปรับความแปรปรวนให้เป็นมาตรฐานช่วงจำนวนคลื่น $10,000-4,000\text{ cm}^{-1}$ โดยทั้งสองสมการที่สร้างขึ้นมีการจัดกลุ่มตัวแปรเดิมเป็นตัวแปรใหม่ได้ 4 แพกเตอร์ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และค่า SEC เท่ากับ 0.91 และ 219 RVU ตามลำดับ แสดงดังตารางที่ 4.4 และภาพที่ 4.14 และเมื่อตรวจสอบความแม่นยำของสมการจากกลุ่มตรวจสอบความถูกต้อง พบว่ามีค่า SEP, Bias และ RPD เท่ากับ 254 RVU, 33.47 RVU และ 2.88 ตามลำดับ

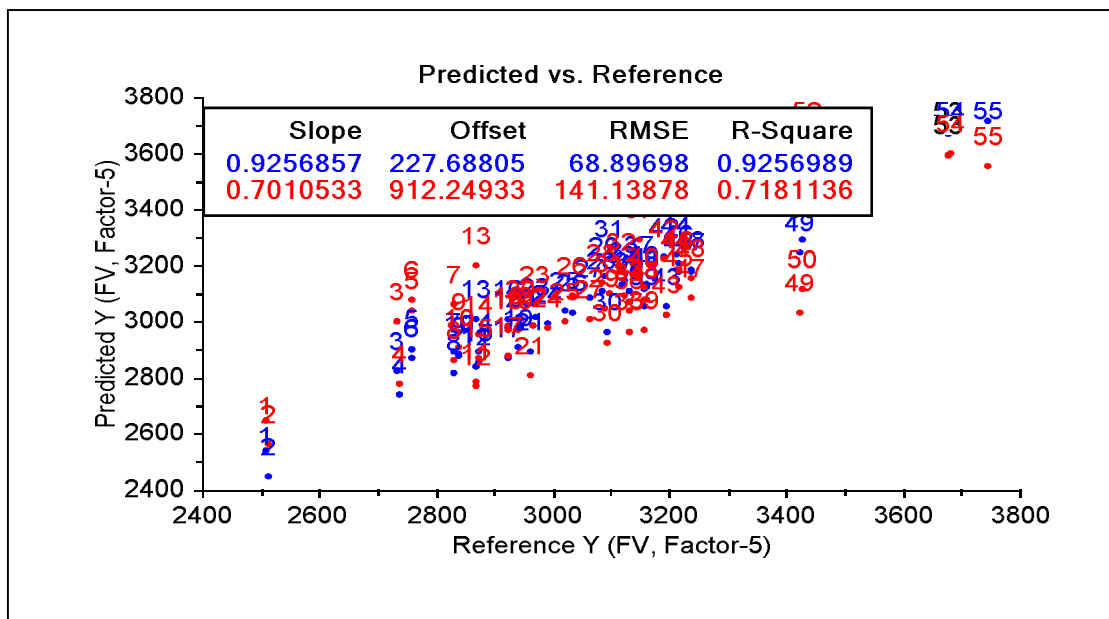

ภาพที่ 4.14 การเปรียบเทียบค่าความคงตัวของแป้งสุกระหว่างค่าที่วิเคราะห์ได้ทางเคมี (Reference value) กับค่าที่ได้จากการทำนาย (Predicted value) ด้วยวิธี PLSR ของกลุ่มตัวอย่างสร้างสมการ (Calibration set; ●) และกลุ่มตรวจสอบความถูกต้องของสมการ (Validation set; ●)

3.5.4 ค่าความหนืดสุดท้าย

สมการที่เหมาะสมสำหรับทำนายค่าความหนืดสุดท้ายของข้าวกล้องงอกขนาดเต็มเมล็ด คือ สมการที่สร้างขึ้นจากการปรับแต่งสเปคตรัมด้วยวิธีการปรับแก้การกระเจิงแบบผลคูณ และวิธีการปรับความแปรปรวนให้เป็นมาตรฐานช่วงจำนวนคลื่น $10,000-4,000\text{ cm}^{-1}$ โดยทั้งสองสมการที่สร้างขึ้นมีการจัดกลุ่มตัวแปรเดิมเป็นตัวแปรใหม่ได้ 5 แพกเตอร์ มีค่าสัมประสิทธิ์

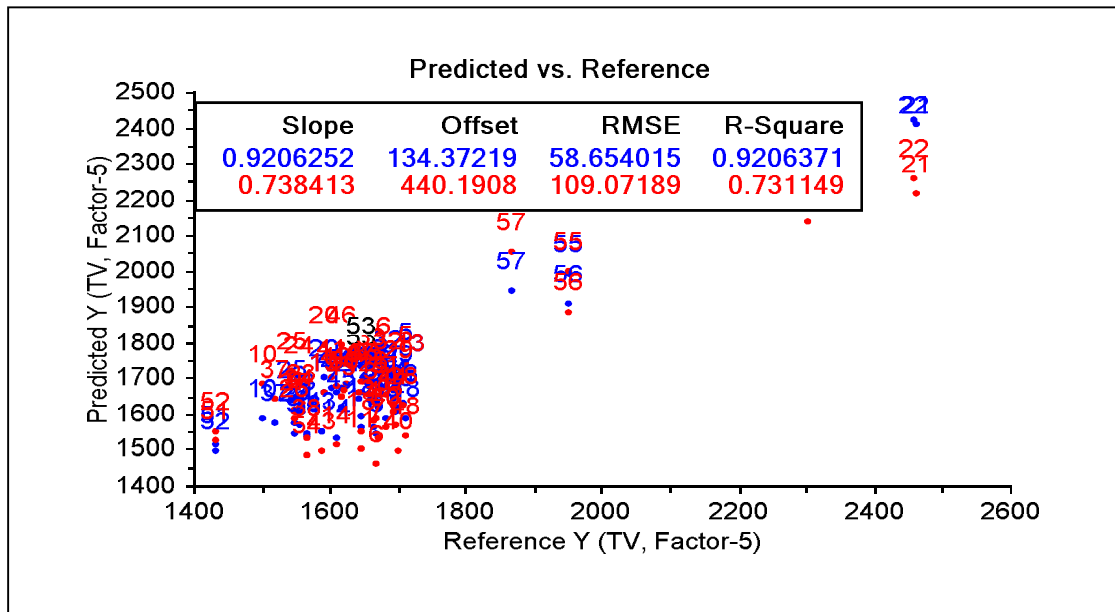
สหสัมพันธ์ และค่า SEC เท่ากับ 0.93 และ 69 RVU ตามลำดับ แสดงดังตารางที่ 4.4 และภาพที่ 4.15 และเมื่อตรวจสอบความแม่นยำของสมการจากกลุ่มตรวจสอบความถูกต้อง พบว่ามีค่า SEP, Bias และ RPD เท่ากับ 141 RVU, 0.84 RVU และ 1.48 ตามลำดับ

ภาพที่ 4.15 การเปรียบเทียบค่าความหนืดสุดท้ายระหว่างค่าที่วิเคราะห์ได้ทางเคมี (Reference value) กับค่าที่ได้จากการทำนาย (Predicted value) ด้วยวิธี PLSR ของกลุ่มตัวอย่างสร้างสมการ (Calibration set; ●) และกลุ่มตรวจสอบความถูกต้องของสมการ (Validation set; ●)

3.5.5 ค่าความหนืดหลังการทำเย็น

สมการที่เหมาะสมสำหรับทำนายค่าความหนืดหลังการทำเย็นของข้าวกล้องขนาดเต็มเมล็ด คือ สมการที่สร้างขึ้นจากการปรับแต่งสเปคตรัมด้วยวิธีการปรับแก้การกระเจิงแบบผลคูณ ร่วมกับวิธีการแปลงค่าให้เป็นอนุพันธ์อันดับที่สองช่วงจำนวนคลื่น 10,000-4,000 cm^{-1} โดยสมการที่สร้างขึ้นมีการจัดกลุ่มตัวแปรเดิมเป็นตัวแปรใหม่ได้ 5 แฟกเตอร์ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และค่า SEC เท่ากับ 0.93 และ 0.45 RVU ตามลำดับ แสดงดังตารางที่ 4.4 และภาพที่ 4.16 และเมื่อตรวจสอบความแม่นยำของสมการจากกลุ่มตรวจสอบความถูกต้อง พบว่ามีค่า SEP, Bias และ RPD เท่ากับ 0.86 RVU, -0.01 RVU และ 1.80 ตามลำดับ

ภาพที่ 4.16 การเปรียบเทียบค่าความหนืดหลังการทำให้เย็นระหว่างค่าที่วิเคราะห์ได้ทางเคมี (Reference value) กับค่าที่ได้จากการทำนาย (Predicted value) ด้วยวิธี PLSR ของกลุ่มตัวอย่างสร้างสมการ (Calibration set; ●) และกลุ่มตรวจสอบความถูกต้องของสมการ (Validation set; ●)

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าสมการที่สร้างขึ้นมีความเป็นไปได้ในการประยุกต์ใช้ทำนายค่าคุณสมบัติทางด้านความหนืดของข้าวกล้องขนาดเต็มเมล็ด โดย Radhika Reddy, Subramanian, Ali & Bhattacharya (1994) พบว่าคุณสมบัติด้านความหนืดของข้าวมีอิทธิพลมาจากสายโซ่แป้งของโมเลกุลแอมิโลเพกทิน และความแปรปรวนระหว่างอัตราส่วนของโมเลกุลแอมิโลสและแอมิโลเพกทิน ซึ่งมีผลทำให้การทำนายค่าคุณสมบัติด้านความหนืดของข้าวด้วยเทคนิคสเปคโตรสโคปีอินฟราเรดย่านใกล้ไม่มีความแม่นยำ อย่างไรก็ตาม Shimizu, Yanagisawa, Okadome, Yoyoshima, Andren, Kimura & Ohtsubo (2001) Bao, Cai & Corke (2001) และ Meadows & Barton II (2002) พบว่าสมการที่สร้างขึ้นจากเทคนิคสเปคโตรสโคปีอินฟราเรดย่านใกล้มีความแม่นยำสูงในการทำนายค่าคุณสมบัติทางด้านความหนืดของข้าว

ดังนั้น สมการที่สร้างขึ้นด้วยวิธีทางสถิติ PLSR จึงมีความเหมาะสมในการทำนายค่าคุณสมบัติทางเคมีกายภาพของข้าวกล้องขนาดเต็มเมล็ดของข้าวหอมมะลิ ข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสต่ำ ข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสปานกลาง และข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสสูง ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

4. การสร้างสมการทำนายสำหรับแบ่งกลุ่มข้าวตามค่าคุณสมบัติทางเคมีกายภาพของข้าวกล้องขนาดเต็มเมล็ด

การแบ่งกลุ่มข้าวหอมมะลิออกจากกลุ่มข้าวหอม (Aromatic rice varieties) และกลุ่มข้าวที่ไม่ใช่ข้าวหอม (Non-aromatic rice varieties) มีความสำคัญต่อคุณภาพและมาตรฐานข้าวหอมมะลิไทยมาก เนื่องจากข้าวหอมมะลิเป็นข้าวที่มีกลิ่นหอม เมล็ดเรียวยาว ลักษณะเนื้อสัมผัสนุ่มเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ จึงส่งผลให้ข้าวหอมมะลิมีราคาสูงกว่าข้าวพันธุ์อื่น ๆ (Cheapun, Wongpiyachon & Kongseree, 2005) อย่างไรก็ตามความแตกต่างระหว่างข้าวหอมมะลิกับข้าวกลุ่มข้าวหอมและกลุ่มข้าวที่ไม่ใช่ข้าวหอมไม่ได้มีเพียงแต่กลิ่นหอม (Aroma) เท่านั้น แต่คุณสมบัติทางเคมีกายภาพของข้าวยังมีความแตกต่างกันอีกด้วย ดังนั้น การแบ่งกลุ่มข้าวหอมมะลิออกจากข้าวกลุ่มอื่น ๆ จะพิจารณาจากคุณสมบัติทางเคมีกายภาพของข้าวเป็นสำคัญ ได้แก่ ปริมาณโปรตีน ปริมาณแอมิโลส ค่าความคงตัวของเจล ค่าการสลายเมล็ดข้าวในสารละลายต่าง และคุณสมบัติด้านความเหนียวของข้าวโดยใช้เทคนิคทางสถิติวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก หรือ PCA และการวิเคราะห์จำแนกกลุ่มด้วยการถดถอยกำลังสองน้อยที่สุด หรือ PLS-DA สมการทำนายแบ่งกลุ่มข้าวตามคุณสมบัติทางเคมีกายภาพของข้าวกล้องขนาดเต็มเมล็ดที่ถูกรวบรวมขึ้นจะถูกนำมาตรวจสอบความแม่นยำของสมการด้วยวิธี Full cross validation

4.1 การสร้างสมการสำหรับการทำนายแบ่งกลุ่มข้าวกล้องขนาดเต็มเมล็ดตามคุณสมบัติทางเคมีกายภาพด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก

จากคุณสมบัติทางเคมีกายภาพของข้าวกล้องหอมมะลิที่แตกต่างจากข้าวกล้องกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสต่ำ ข้าวกล้องกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสปานกลาง และข้าวกล้องกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสสูง (แสดงดังตารางที่ 4.1 และ 4.2) จึงมีความเป็นไปได้ที่จะนำข้อมูลดังกล่าวมาแบ่งกลุ่มข้าวหอมมะลิออกจากข้าวกลุ่มอื่น ๆ ด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก ตัวอย่างข้าวทั้งหมด 60 ตัวอย่าง สามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ได้ 4 กลุ่ม ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ (Principal Components; PCs) แสดงดังตารางที่ 4.5 ซึ่งแสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ค่าความแปรปรวน (Variance) หมายถึง เปอร์เซ็นต์ที่แต่ละแฟกเตอร์สามารถอธิบายความผันแปรได้ ค่า Eigenvalue หมายถึง ค่าความผันแปรหรือความแปรปรวนทั้งหมดในตัวแปรเดิมที่สามารถอธิบายได้โดยแฟกเตอร์ หรือกล่าวได้ว่า Eigenvalue คือ ผลบวกค่าของ Factor loading ยกกำลังสองของแต่ละตัวแปรในแฟกเตอร์หนึ่ง ๆ และค่า Cumulative หมายถึง ผลบวกสะสมของเปอร์เซ็นต์ค่าความแปรปรวน (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2551, หน้า 4-19)

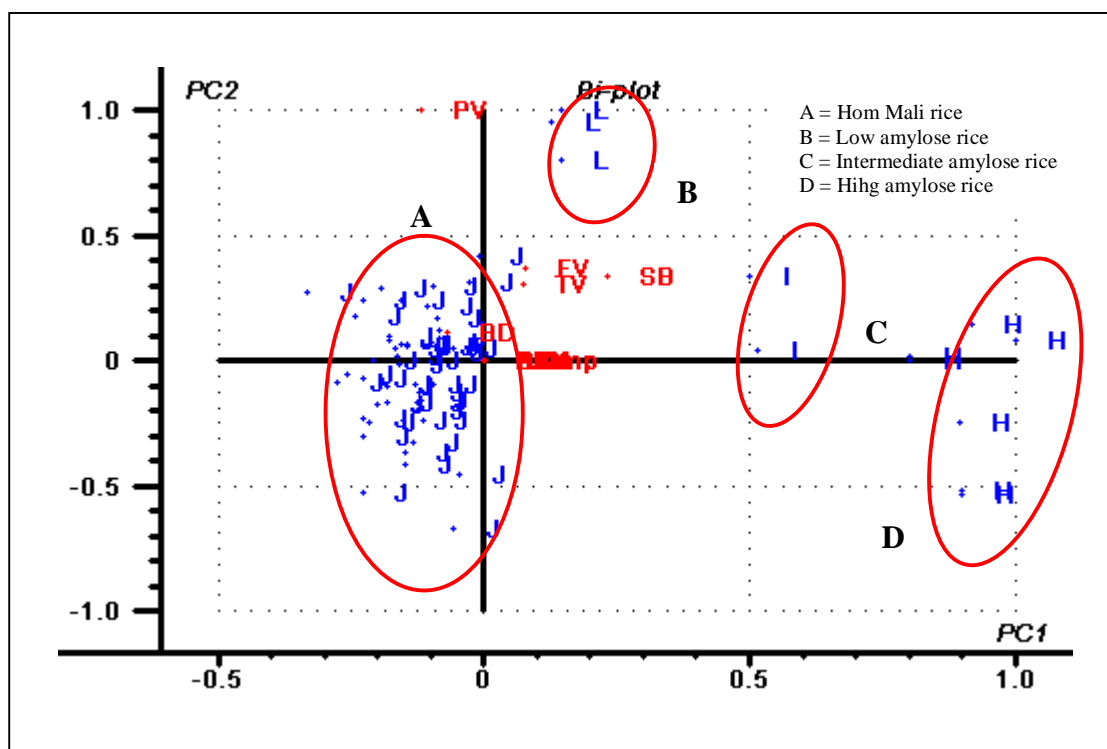
ตารางที่ 4.5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์คุณสมบัติทางเคมีกายภาพของข้าวกล้องเมื่อวิเคราะห์ด้วยวิธีการจำแนกองค์ประกอบหลัก

ตัวแปร	องค์ประกอบหลัก	
	PC ₁	PC ₂
ปริมาณโปรตีน		0.96
ปริมาณแอมิโลส	0.93	
ค่าการสลายเมล็ดข้าวในสารละลายต่าง	-0.97	
ค่าความคงตัวของเจล	-0.87	
คุณสมบัติด้านความหนืด		
ค่าความหนืดสูงสุด	-0.86	
ค่าการแตกตัวของแป้งสุก	-0.93	
ค่าความคงตัวของแป้งสุก	0.96	
ค่าความหนืดสุดท้าย	0.80	
ค่าความหนืดหลังการทำเย็น	0.94	
Eigenvalue	7.42	1.08
Variance (%)	67.46	9.83
Cumulative (%)	67.46	77.29

เมื่อพิจารณาตารางที่ 4.5 จะพบว่าองค์ประกอบ 1 (PC₁) และองค์ประกอบ 2 (PC₂) สามารถอธิบายค่าความแปรปรวนของตัวแปรทั้ง 9 ตัวแปรได้ 67.46% และ 9.83% ตามลำดับ โดยทั้งสององค์ประกอบสามารถอธิบายค่าแปรปรวนรวมของตัวแปรทั้ง 9 ตัวแปรได้ 77.29% นอกจากนี้ยังพบว่าองค์ประกอบ 1 ประกอบด้วยตัวแปร 8 ตัวแปร คือ ปริมาณแอมิโลส ค่าการสลายเมล็ดข้าวในสารละลายต่าง ค่าความคงตัวของเจล ค่าความหนืดสูงสุด ค่าการแตกตัวของแป้งสุก ค่าความคงตัวของแป้งสุก ค่าความหนืดสุดท้าย และค่าความหนืดหลังการทำเย็น ในขณะที่องค์ประกอบที่ 2 มีเพียง 1 ตัวแปรเท่านั้น คือ ปริมาณโปรตีน

ภาพที่ 4.17 แสดงค่าคะแนนปัจจัย (PCA score) ของ 2 องค์ประกอบ โดยพบว่าค่าคะแนนปัจจัยของการวิเคราะห์องค์ประกอบหลักสามารถแบ่งกลุ่มตัวอย่างข้าวกล้องออกเป็น 4 กลุ่มตามคุณสมบัติทางเคมีกายภาพของข้าวกล้อง คือ ข้าวหอมมะลิ ข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสต่ำ ข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสปานกลาง และข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสสูง และยังพบว่า

วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลักสามารถจำแนกข้าวพันธุ์กข 15 ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มข้าวหอมมะลิ ออกจากข้าวพันธุ์ปทุมธานี 1 ได้ ซึ่งเป็นข้าวที่อยู่ในกลุ่มข้าวที่มีปริมาณแอมิโลสต่ำ และเป็นข้าวที่ นิยมนำมาผสมกับข้าวหอมมะลิ ซึ่งผลการทดลองดังกล่าวแตกต่างจากผลการทดลองของ Theanjumpol, Ripon, Karaboon, Suwapanit, Thanapornpoonpong & Vearasilp (2005) ที่ ทำการจำแนกข้าวพันธุ์ปทุมธานี 1 ข้าวขาวดอกมะลิ 105 และข้าวพันธุ์อื่น ๆ ด้วยเทคนิคสเปคโตร ปิอินฟราเรดย่านใกล้และแบ่งกลุ่มข้าวด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก พบว่าข้าวพันธุ์กข 15 ข้าวพันธุ์ปทุมธานี 1 และข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 จะมีคุณภาพที่คล้ายกันและจากการแบ่งกลุ่ม ข้าวด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก จะพบว่าไม่สามารถจำแนกความแตกต่างในด้าน คุณภาพของข้าวพันธุ์กข 15 และข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 ออกจากข้าวพันธุ์ปทุมธานี 1 ได้

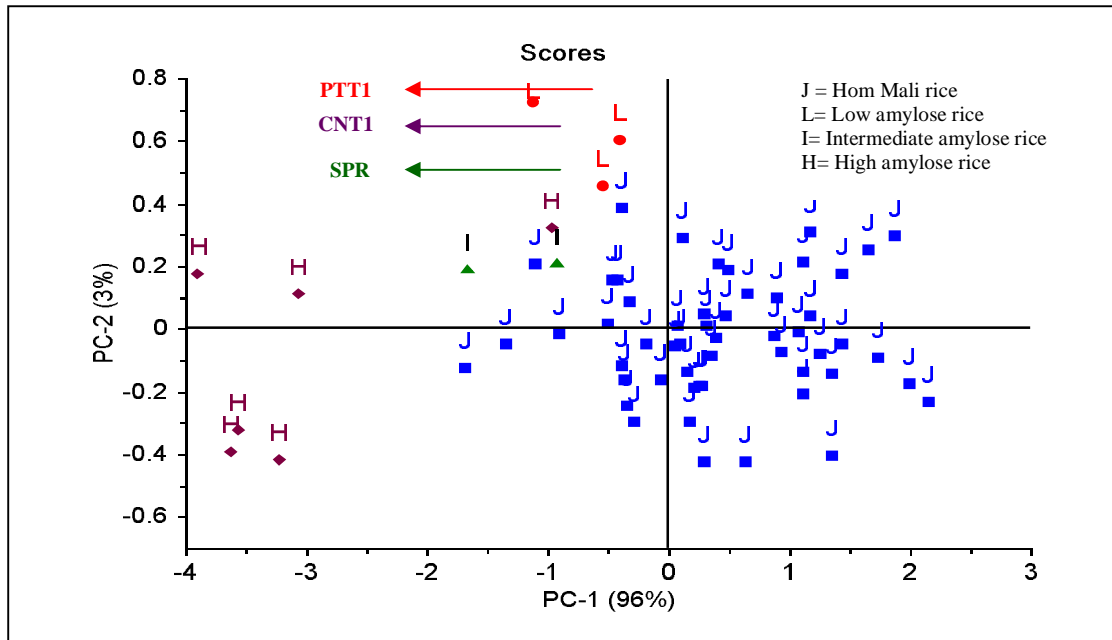
ภาพที่ 4.17 ค่าคะแนนปัจจัยองค์ประกอบ 1 (PC₁) และองค์ประกอบ 2 (PC₂) คุณสมบัติทางเคมี ภายนอกของข้าวกล้องขนาดเต็มเมล็ด

4.2 การสร้างสมการสำหรับการทำนายแบ่งกลุ่มข้าวกล้องขนาดเต็มเมล็ดตามคุณลักษณะสเปคตรัมเมื่อวัดด้วยเทคนิคสเปคโตรสโคปีอินฟราเรดย่านใกล้ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก

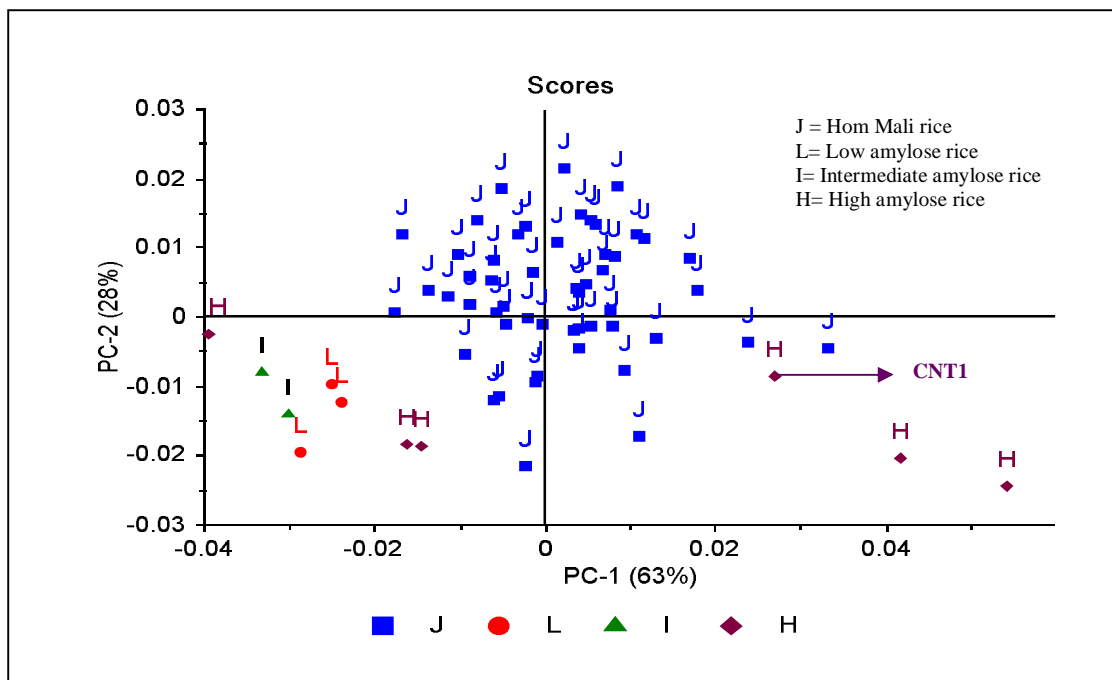
การสร้างสมการสำหรับการทำนายแบ่งกลุ่มข้าวกล้องขนาดเต็มเมล็ดตามคุณลักษณะสเปคตรัมเมื่อวัดด้วยเทคนิคสเปคโตรสโคปีอินฟราเรดย่านใกล้ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก สามารถทำได้โดยนำสเปคตรัมที่ผ่านการปรับแต่งสเปคตรัมด้วยวิธีต่าง ๆ ช่วงความยาวคลื่น $10,000-4,000 \text{ cm}^{-1}$ มาวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก ผลการทดลองแสดงดังภาพที่ 4.19-4.23 โดยภาพที่ 4.19 แสดงการกระจายตัวของสเปคตรัมตัวอย่างข้าวกล้องที่ไม่ผ่านการปรับแต่งสเปคตรัมในแผนภาพค่าคะแนนปัจจัย (Score plot) ซึ่งประกอบด้วย 2 องค์ประกอบโดยสามารถอธิบายค่าความแปรปรวนรวมได้ 99% และยังพบว่าสามารถจำแนกข้าวหอมมะลิออกจากกลุ่มข้าวที่มีปริมาณแอมิโลสต่ำ ข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสปานกลาง และข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสสูงได้ แต่ข้าวหอมมะลิไม่สามารถจำแนกออกจากข้าวพันธุ์ปทุมธานี 1 ข้าวพันธุ์สุพรรณบุรี และข้าวพันธุ์ชัยนาท 1 ได้อย่างชัดเจน เนื่องจากคุณสมบัติทางเคมีกายภาพของข้าวพันธุ์ดังกล่าวมีลักษณะคล้ายคลึงกับข้าวหอมมะลิ (แสดงดังตารางที่ 4.1 และ 4.2) โดยข้าวหอมมะลิจัดอยู่ในกลุ่มข้าวที่มีปริมาณแอมิโลสต่ำเช่นเดียวกับข้าวพันธุ์ปทุมธานี ส่วนข้าวพันธุ์สุพรรณบุรีและข้าวพันธุ์ชัยนาท 1 มีค่าความคงตัวของเจลและคุณสมบัติด้านความหนืดบางคุณสมบัติใกล้เคียงกับข้าวหอมมะลิ จึงส่งผลให้ไม่สามารถจำแนกข้าวหอมมะลิออกจากข้าวพันธุ์ดังกล่าวได้อย่างชัดเจน

สำหรับสเปคตรัมตัวอย่างข้าวกล้องที่ปรับแต่งสเปคตรัมด้วยวิธีการปรับแก้การกระเจิงแบบผลคูณ วิธีการปรับความแปรปรวนให้เป็นมาตรฐาน วิธีการแปลงค่าด้วยวิธีอนุพันธ์อันดับที่สองสามารถจำแนกข้าวหอมมะลิออกจากข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสต่ำ ข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสปานกลาง และข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสสูงได้ แต่ไม่สามารถจำแนกข้าวพันธุ์ชัยนาท 1 ออกจากข้าวหอมมะลิ ผลการทดลองแสดงดังภาพที่ 4.19, 4.20 และ 4.21 นอกจากนี้เมื่อนำสเปคตรัมที่ผ่านการปรับแต่งสเปคตรัมด้วยวิธีการปรับแก้การกระเจิงแบบผลคูณร่วมกับวิธีแปลงค่าด้วยวิธีอนุพันธ์อันดับที่สอง และสเปคตรัมที่ผ่านการปรับแต่งด้วยวิธีการปรับความแปรปรวนให้เป็นมาตรฐานร่วมกับวิธีการแปลงค่าด้วยวิธีอนุพันธ์อันดับที่สองมาจำแนกข้าวหอมมะลิออกจากข้าวกลุ่มอื่น ๆ ด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก พบว่าสามารถจำแนกข้าวออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มข้าวหอมมะลิ ข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสต่ำ ข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสปานกลาง และข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสสูง

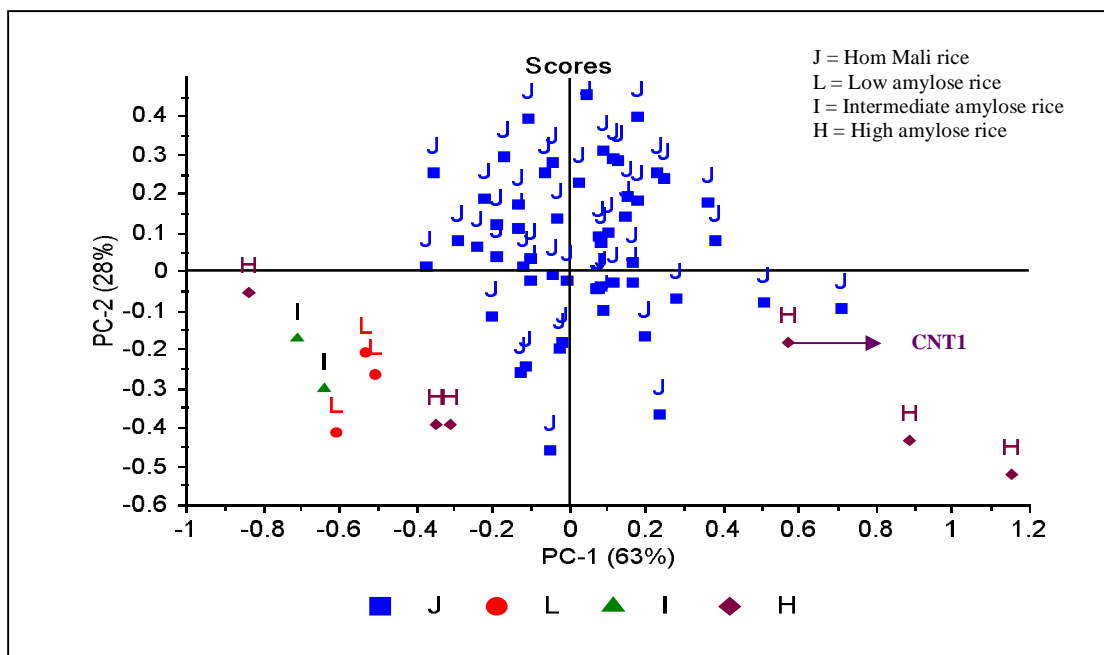
มิโลสปานกลาง และข้าวกลุ่มที่มีปริมาณแอมิโลสสูง แต่ไม่สามารถจำแนกข้าวหอมมะลิออกจากข้าวกลุ่มอื่น ๆ ได้อย่างชัดเจน แสดงดังภาพที่ 4.22 และ 4.23

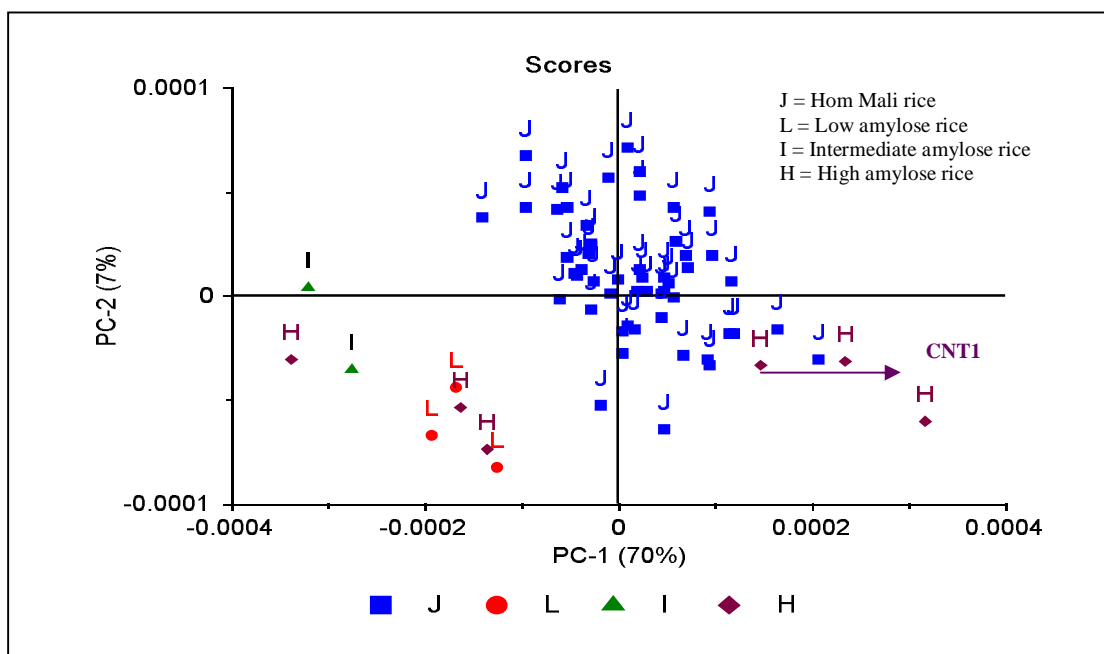
ภาพที่ 4.18 ลักษณะภาพค่าคะแนนปัจจัยของสเปคตรัมข้าวกล้องที่ไม่ผ่านการปรับแต่งสเปคตรัม

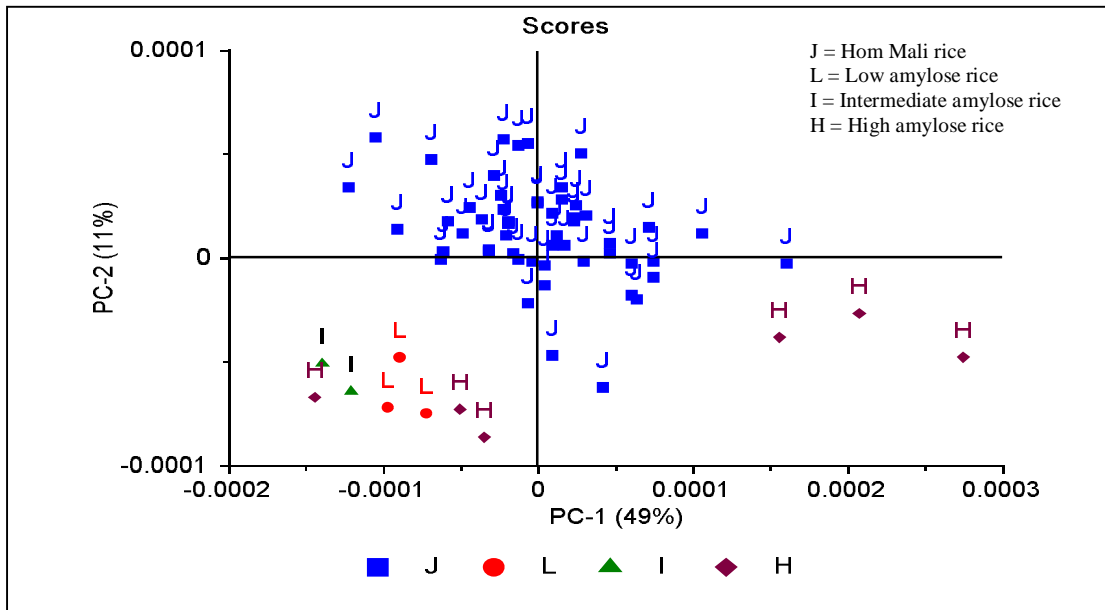
ภาพที่ 4.19 ลักษณะภาพค่าคะแนนปัจจัยของสเปคตรัมข้าวกล้องที่ปรับแต่งสเปคตรัมด้วยวิธีการปรับแก้การกระเจิงแบบผลคูณ

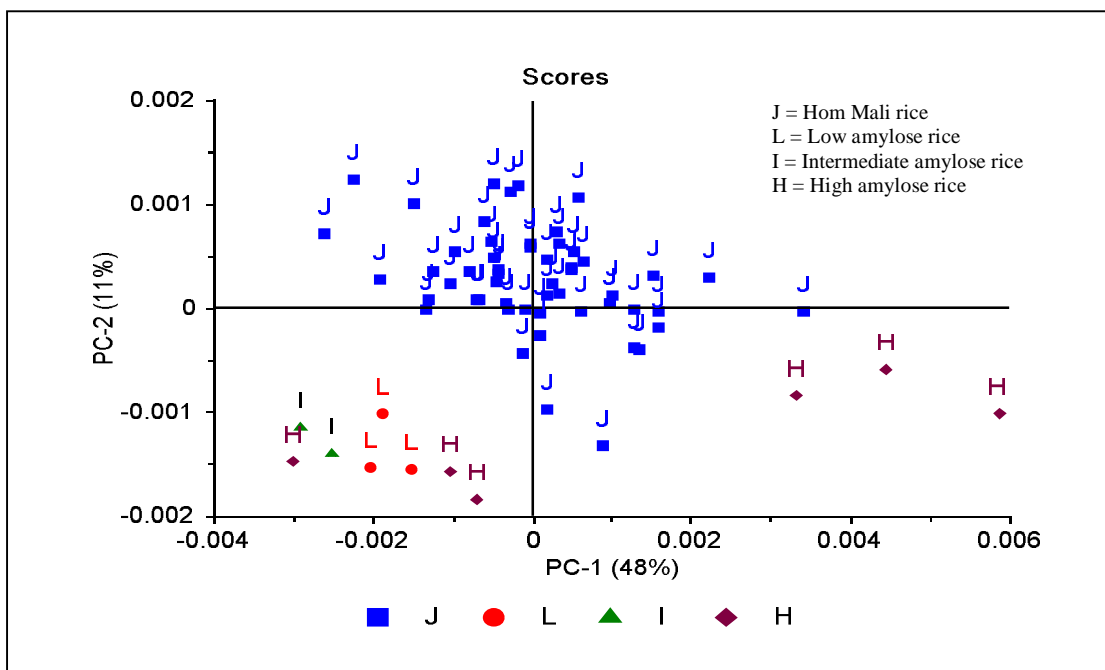
ภาพที่ 4.20 ลักษณะภาพค่าคะแนนปัจจัยของสเปกตรัมข้าวกล้องที่ปรับแต่งสเปกตรัมด้วยวิธีการปรับความแปรปรวนให้เป็นมาตรฐาน

ภาพที่ 4.21 ลักษณะภาพค่าคะแนนปัจจัยของสเปกตรัมข้าวกล้องที่ปรับแต่งสเปกตรัมด้วยวิธีการแปลงค่าด้วยวิธีอนุพันธ์อันดับที่สอง

ภาพที่ 4.22 ลักษณะภาพค่าคะแนนปัจจัยของสเปกตรัมข้าวกล้องที่ปรับแต่งสเปกตรัมด้วยวิธีการปรับแก้การกระเจิงแบบผลคูณร่วมกับวิธีการแปลงค่าด้วยวิธีการอนุพันธ์อันดับที่สอง

ภาพที่ 4.23 ลักษณะภาพค่าคะแนนปัจจัยของสเปกตรัมข้าวกล้องที่ปรับแต่งสเปกตรัมด้วยวิธีการปรับความแปรปรวนให้เป็นมาตรฐานร่วมกับวิธีการแปลงค่าด้วยวิธีการอนุพันธ์อันดับที่สอง

4.3 การสร้างสมการสำหรับการทำนายแบ่งกลุ่มข้าวกล้องขนาดเต็มเมล็ดตามคุณลักษณะสเปคตรัมเมื่อวัดด้วยเทคนิคสเปคโตรสโคปีอินฟราเรดย่านใกล้ด้วยวิธีการวิเคราะห์จำแนกกลุ่มด้วยการถดถอยกำลังสองน้อยที่สุด

การสร้างสมการทำนายสำหรับแบ่งกลุ่มข้าวกล้องหอมมะลิออกจากข้าวกล้องกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่ข้าวหอมมะลิด้วยเทคนิควิธีการวิเคราะห์จำแนกกลุ่มด้วยการถดถอยกำลังสองน้อยที่สุด หรือ **PLS-DA** ตามคุณสมบัติทางเคมีกายภาพนั้นจะกำหนดสเปคตรัมอินฟราเรดย่านใกล้ของตัวอย่างข้าวกล้องหอมมะลิโดยจัดให้อยู่ในกลุ่มที่มีค่าเท่ากับ **1** และสเปคตรัมอินฟราเรดย่านใกล้ของตัวอย่างข้าวกล้องที่ไม่ใช่ข้าวหอมมะลิจะจัดให้อยู่ในกลุ่มที่มีค่าเท่ากับ **0** สเปคตรัมอินฟราเรดย่านใกล้ที่ผ่านการหาค่าเฉลี่ย การปรับแต่งสเปคตรัม และการตรวจสอบสเปคตรัมที่ผิดปกติแล้ว จะถูกนำมาสร้างสมการ **PLS-DA** เพื่อทำนายการแบ่งกลุ่มข้าวกล้องหอมมะลิออกจากข้าวกล้องกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่ข้าวหอมมะลิ การพิจารณาความถูกต้องของการแบ่งกลุ่มจะพิจารณาจากค่าอ้างอิงที่กำหนดขึ้น กล่าวคือการแบ่งกลุ่มข้าวกล้องหอมมะลิจะถูกจัดเมื่อมีค่าอ้างอิงอยู่ในช่วง **0.5** ถึง **1.5** และในทางตรงกันข้ามถ้าค่าอ้างอิงอยู่ในช่วง **-0.5** ถึง **0.5** แสดงว่าตัวอย่างข้าวกล้องกลุ่มนั้นเป็นข้าวกล้องของข้าวพันธุ์อื่นที่ไม่ใช่ข้าวหอมมะลิ

สมการที่เหมาะสมสำหรับทำนายการแบ่งกลุ่มข้าวกล้องหอมมะลิออกจากข้าวกล้องกลุ่มอื่น ๆ ด้วยวิธีทางสถิติ **PLS-DA** แสดงดังตารางที่ **4.6** โดยพบว่าสมการที่เหมาะสมสำหรับทำนายการแบ่งกลุ่มข้าวกล้องหอมมะลิออกจากข้าวกล้องกลุ่มอื่น ๆ คือ สมการที่สร้างขึ้นจากการปรับแต่งสเปคตรัมด้วยวิธีการปรับความแปรปรวนให้เป็นมาตรฐานช่วงจำนวนคลื่น **10,000-4,000 cm⁻¹** โดยสมการที่สร้างขึ้นมีการจัดกลุ่มตัวแปรเดิมเป็นตัวแปรใหม่ได้ **5** แพกเตอร์ โดยมีค่า R^2_{cal} , $RMSE_{cal}$, R^2_{val} , $RMSE_{val}$ และค่าความถูกต้องของการจำแนกกลุ่ม (**Correctly classified**) เท่ากับ **0.79, 0.17, 0.69, 0.21** และ **66.46%** ตามลำดับ

นอกจากนี้ยังพบว่าสมการที่สร้างขึ้นจากการปรับแต่งสเปคตรัมด้วยวิธีการปรับแก้การกระเจิงแบบผลคูณช่วงจำนวนคลื่น **10,000-4,000 cm⁻¹** ก็สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจำแนกข้าวกล้องหอมมะลิออกจากข้าวกล้องกลุ่มอื่น ๆ ได้เช่นเดียวกัน โดยสมการที่สร้างขึ้นมีการจัดกลุ่มตัวแปรเดิมเป็นตัวแปรใหม่ได้ **5** แพกเตอร์ โดยมีค่า R^2_{cal} , $RMSE_{cal}$, R^2_{val} , $RMSE_{val}$ และค่าความถูกต้องของการจำแนกกลุ่ม (**Correctly classified**) เท่ากับ **0.78, 0.17, 0.66, 0.22** และ **65.61%** ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 ค่าสถิติการจำแนกข้าวกล้องหอมมะลิออกจากข้าวกล้องกลุ่มอื่นด้วยวิธีการ
วิเคราะห์จำแนกกลุ่มด้วยการถดถอยกำลังสองน้อยที่สุด

การปรับแต่ง สเปคตรัม	จำนวน ตัวอย่าง	จำนวน แพกเตอร์	R^2_{cal}	R^2_{val}	$RMSE_{cal}$	$RMSE_{val}$	Correctly classified (%)
No pre-processing ¹⁾	126	3	0.70	0.64	0.20	0.22	58.88
MSC ²⁾	126	5	0.78	0.66	0.17	0.22	65.61
SNV ³⁾	126	5	0.79	0.69	0.17	0.21	66.46
Sav.Gol_2nd deriv ⁴⁾	126	3	0.67	0.56	0.21	0.25	56.36
MSC + Sav.Gol_2nd deriv ⁵⁾	126	3	0.68	0.59	0.21	0.24	57.20
MSC + Sav.Gol_2nd deriv ⁶⁾	126	3	0.69	0.60	0.20	0.24	58.04

หมายเหตุ ¹⁾ ไม่มีการปรับแต่งสเปคตรัม

²⁾ การปรับแต่งสเปคตรัมด้วยวิธีการปรับแก้การกระเจิงแบบผลคูณ

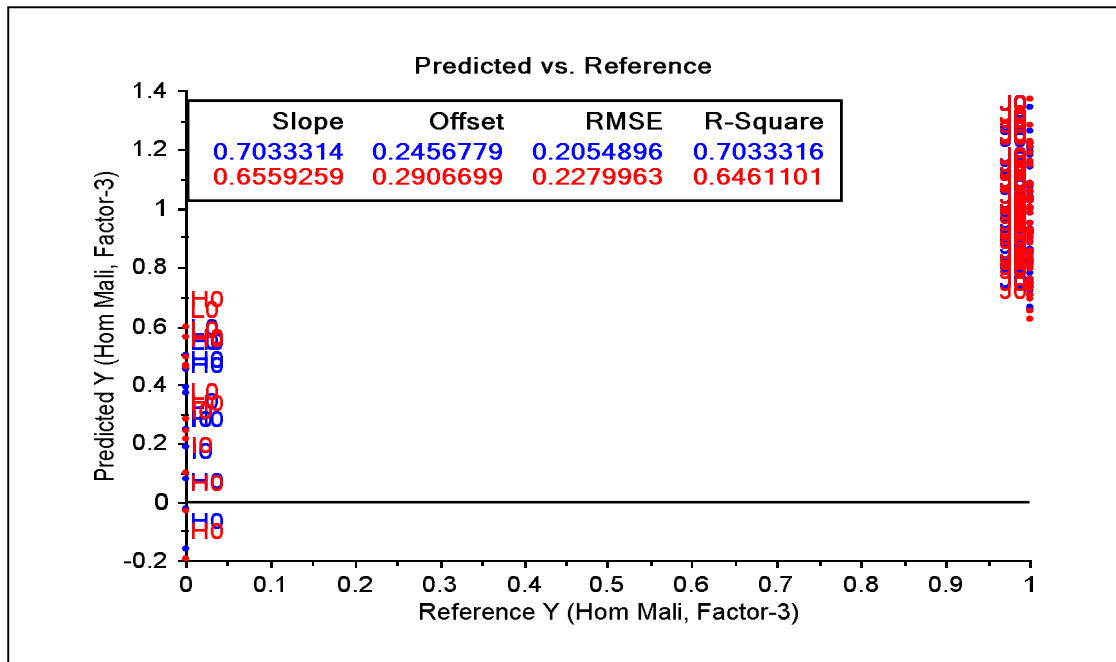
³⁾ การปรับแต่งสเปคตรัมด้วยวิธีการปรับความแปรปรวนให้เป็นมาตรฐาน

⁴⁾ การปรับแต่งสเปคตรัมด้วยวิธีการแปลงค่าด้วยวิธีอนุพันธ์อันดับที่สอง

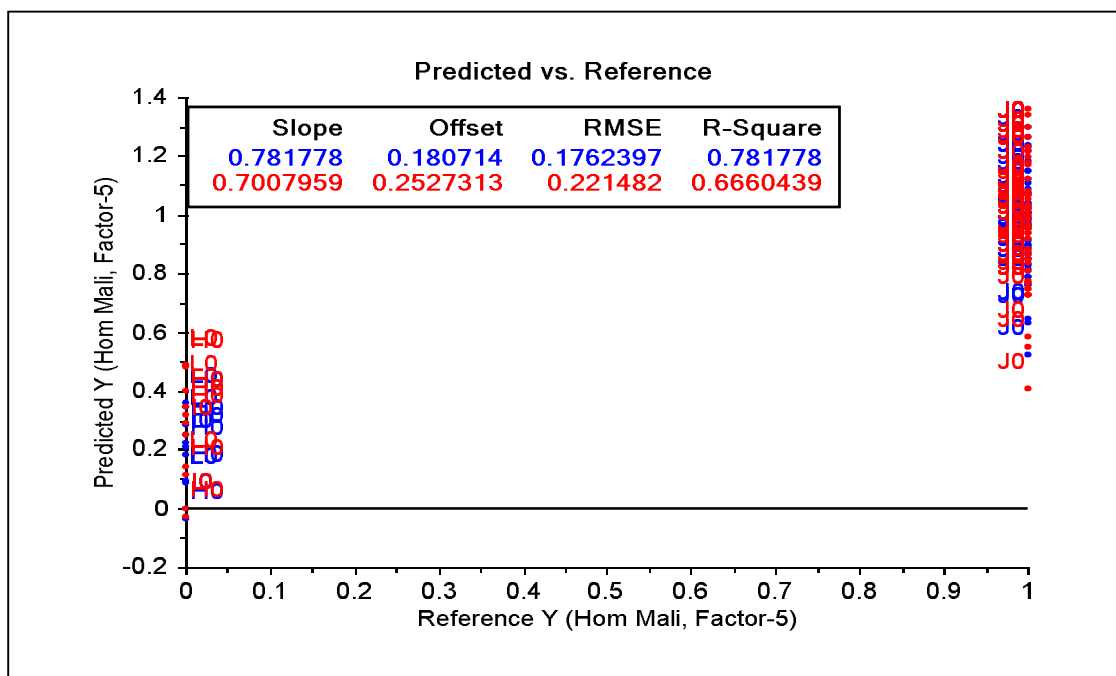
⁵⁾ การปรับแต่งสเปคตรัมด้วยวิธีการปรับแก้การกระเจิงแบบผลคูณร่วมกับวิธีแปลงค่าด้วยวิธีอนุพันธ์อันดับที่สอง

⁶⁾ การปรับแต่งสเปคตรัมด้วยวิธีการปรับแก้ความแปรปรวนให้เป็นมาตรฐานร่วมกับวิธีการแปลงค่าด้วยวิธีอนุพันธ์อันดับที่สอง

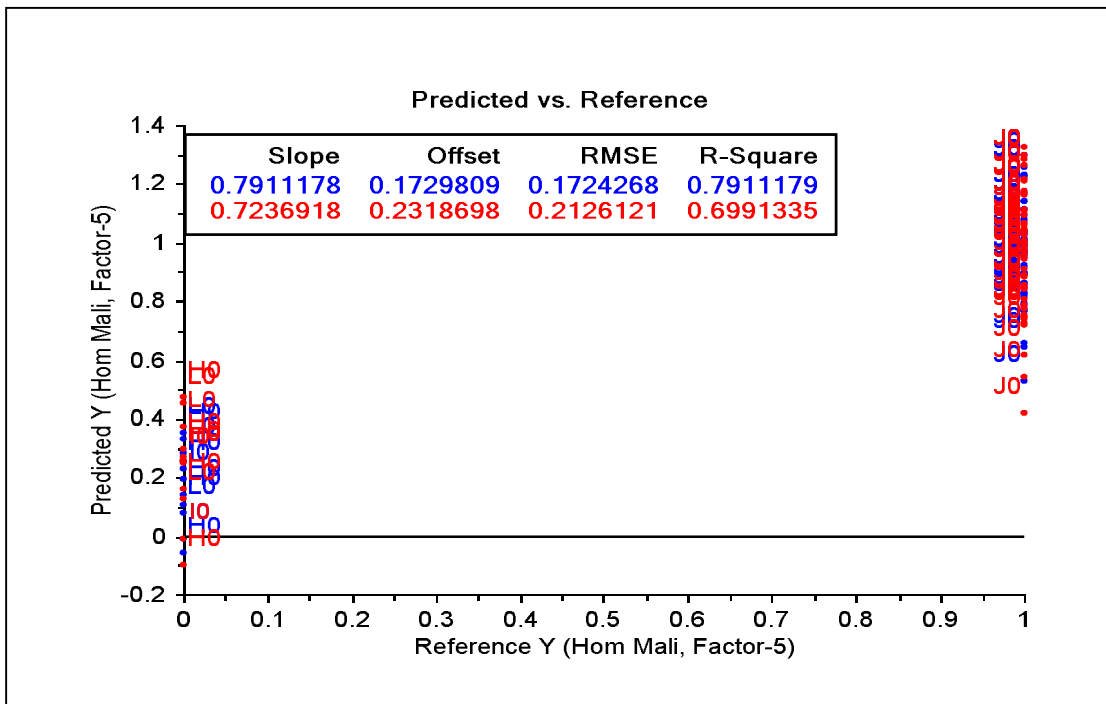
ลักษณะภาพค่าคะแนนปัจจัยของสเปคตรัมการจำแนกกลุ่มข้าวกล้องหอมมะลิออกจากข้าวกล้องกลุ่มอื่น ๆ ด้วยวิธีการปรับแต่งสเปคตรัมที่แตกต่างกัน แสดงดังภาพที่ 4.24-4.29

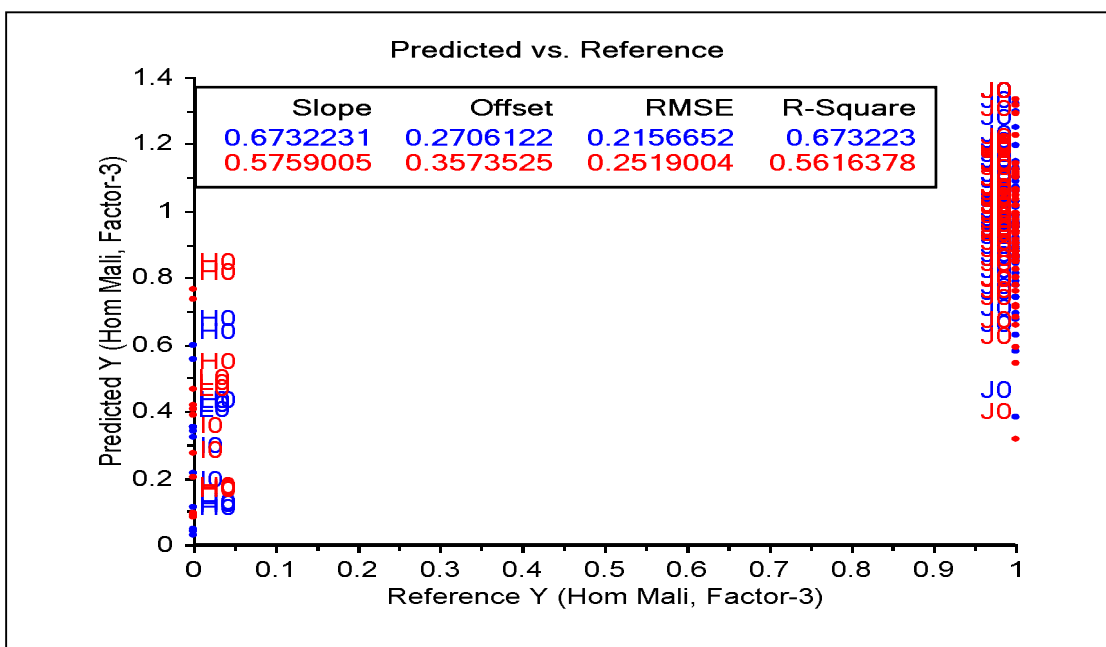
ภาพที่ 4.24 การแบ่งกลุ่มข้าวกล้องหอมมะลิออกจากข้าวกล้องกลุ่มอื่นด้วยวิธี PLS-DA จากสเปคตรัมที่ไม่มีการปรับแต่งสเปคตรัม

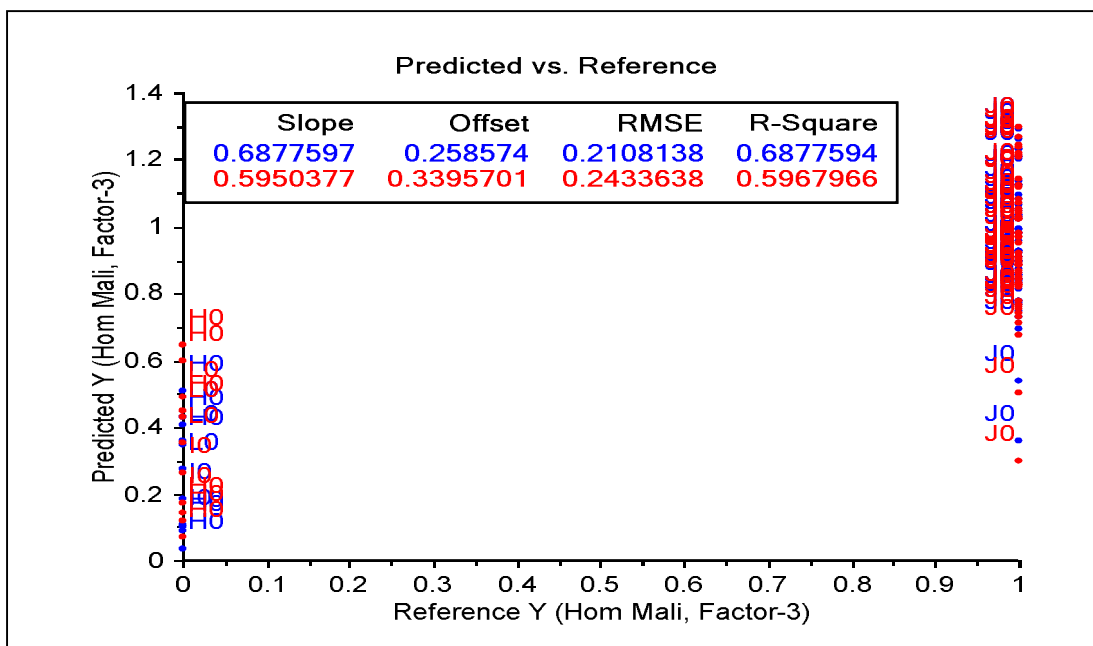
ภาพที่ 4.25 การแบ่งกลุ่มข้าวกล้องหอมมะลิออกจากข้าวกล้องกลุ่มอื่นด้วยวิธี PLS-DA จากสเปคตรัมที่ปรับแต่งด้วยวิธีการปรับแก้การกระเจิงแบบผลคูณ

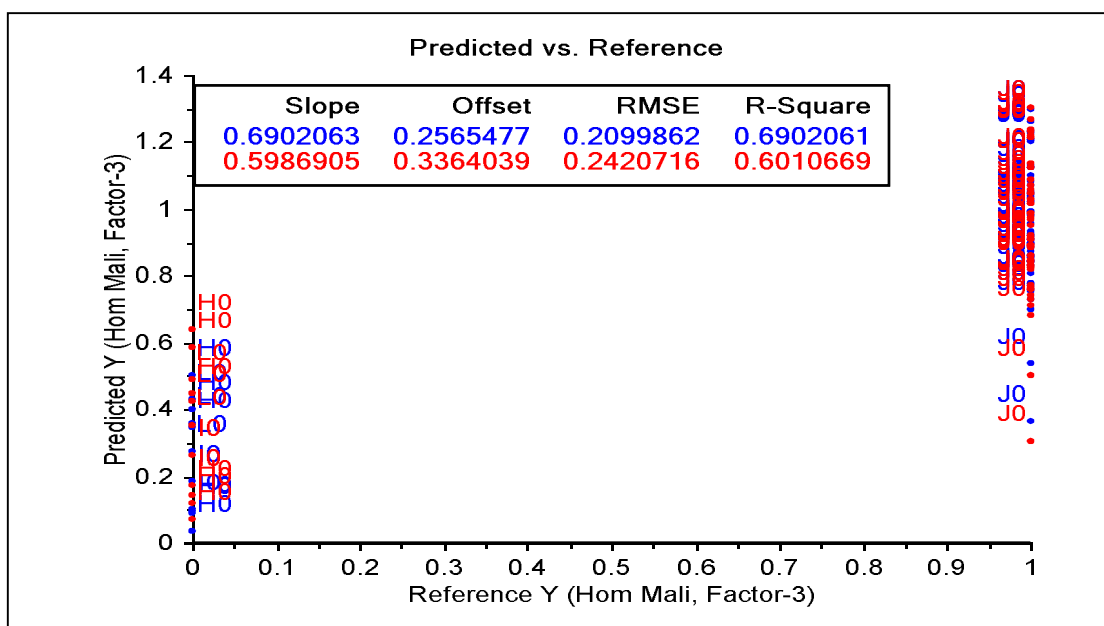
ภาพที่ 4.26 การแบ่งกลุ่มข้าวกล้องหอมมะลิออกจากข้าวกล้องกลุ่มอื่นด้วยวิธี PLS-DA จากสเปกตรัมที่ปรับแต่งด้วยวิธีการปรับความแปรปรวนให้เป็นมาตรฐาน

ภาพที่ 4.27 การแบ่งกลุ่มข้าวกล้องหอมมะลิออกจากข้าวกล้องกลุ่มอื่นด้วยวิธี PLS-DA จากสเปกตรัมที่ปรับแต่งด้วยวิธีการแปลงค่าด้วยวิธีอนุพันธ์อันดับที่สอง

ภาพที่ 4.28 การแบ่งกลุ่มข้าวกล้องหอมมะลิออกจากข้าวกล้องกลุ่มอื่นด้วยวิธี PLS-DA จากสเปกตรัมที่ปรับแต่งด้วยวิธีการปรับแก้การกระเจิงแบบผลคูณร่วมกับวิธีการแปลงค่าด้วยวิธีอนุพันธ์อันดับที่สอง

ภาพที่ 4.29 การแบ่งกลุ่มข้าวกล้องหอมมะลิออกจากข้าวกล้องกลุ่มอื่นด้วยวิธี PLS-DA จากสเปกตรัมที่ปรับแต่งด้วยวิธีการปรับความแปรปรวนให้เป็นมาตรฐานร่วมกับวิธีการแปลงค่าด้วยวิธีอนุพันธ์อันดับที่สอง

